

brat *frančišek* 5

sv. Neža Praška

... bratstvo ni romantika in za njegovo gradnjo je včasih potrebno iti za Kristusovim križem, umreti sebi, svoji sebičnosti in potrpeti ob nepopolnosti bratov.

- ODNOSI v BRATSTVU
- Gospod, dal si mi brate
- Sv. Neža Praška
- Janez Cimabue
- Koronavirus kriza

Urednikova beseda

- 4 **Frančiškova duhovnost**
Odnosi v bratstvu

- 6 **Naša evangelizacija**
Gospod, dal si mi brate
Sv. Neža Praška

- 10 **Členimo Vodilo**
9. člen

- 11 **Frančiškov svetni red**
Cimabue
Napovednik

- 14 **Iz naših družin**
Vodnik po encikliki Laudato si'
Pridite k meni vsi, ki se trudite ... (SvRT)

- 19 **Živi Rožni Venec - Žetev**
Žetev

- 20 **Iz Frančiškovih logov (revij)**
Med nami

- 21 **Mladi Frančišku**
Počitniški vikend in kapitelj FRAME

- 22 **Pravičnost in mir**
Frančiškova perspektiva o COVIDU-19
Izjava komisije za pravičnost, mir in varovanje
stvarstva pri OFS ZDA

- 28 **Korenine in sadovi**
Javier Garrido: Rožice sv. Frančiška (58)

- 35 **Sveta dežela**
Romanja v Sveto deželo po koroni
Slovensko romanje na Trsat 1991 z brezjansko
Marijo na vlaku
Sveta dežela: Izrael in Palestina

- 38 **Razvedrilo**
Okvir za fotografijo
Nagradna zlogovna izpolnjevanja

Brat Frančišek – ISSN 1408-0192.
GLASILO FRANČIŠKOVEGA SVETNEGA REDA
(OFS) V SLOVENIJI.

Revija izhaja šestkrat letno.
Spletni arhiv: www.ofm.si/zbdf/revija_BF

Izdajatelj:
Založba Brat Frančišek, Prešernov trg 4,
SI-1000 Ljubljana, Slovenija, www.ofm.si/zbdf/

Za založbo:
Miran Špelič OFM

Člani uredniškega odbora:
Janez Papa OFM (odgovorni urednik)
Fani Pečar OFS (glavna urednica)
Peter Skoberne OFS (naslovnica)
sestre FMM (Naša evangelizacija)
Metod in Mateja Trajbarič OFS (Frančiškov svetni red);
Prispevke za rubriko OFS pošljite na e-pošto: revija.bf@fsr.si
Gregor Pavlič OFS (Razvedrilo)
NS FRAMA (Mladi Frančišku)
Fani Pečar OFS (Pravičnost in mir)
Miran Špelič OFM (Korenine in sadovi, Naše knjige)
Peter Lavrih OFM (Sveta dežela)

Logotip rubrik:
Aleš Porenta

Fotografije:
Na naslovnici sv. Neža Praška
Internet, arhiv revije BF

Oblikovanje in priprava:
Tina Bruno, Založba Brat Frančišek

Tisk: ABO Grafika d.o.o., Ljubljana

Naklada: 2.200

Naslov uredništva:
Ul. škofa Maksimilijana Držičnika 7, SI-2000 Maribor
tel.: 02-22-85-113
E-mail: revija.brat.francisek@ofm.si

Rokopisov in slik ne vračamo.
Revija se vzdržuje s prostovoljnimi prispevki.

Prispevke nakazujte na:
Narodni svet FSR Slovenije,
Prešernov trg 4,
SI-1000 Ljubljana

TRR SI56 0430 2000 3307 102, NOVA KBM d.d.;
sklic na 00 700-20.

Glasilo izhaja z dovoljenjem cerkvenih oblasti.

Gospod naj ti podari mir!

Letošnje slovo od poletja je zaznamovano s ponovnim porastom števila okuženih s koronavirusom. Po vsem svetu se soočamo s to nevidno preglavico in upamo, da se bo našel način, kako učinkovito preprečiti širjenje okužb. Zaščitne maske in ohranjanje medsebojne razdalje na prvi pogled delajo med ljudmi velik prepad, po drugi strani pa je potrebnega več zaupanja v to, da si vsi prizadevamo za dobro. Vsekakor je to koronsko obdobje velik preizkus za vse, še posebej za življenje v skupnosti in odnose med ljudmi.

V tokratni številki revije Brat Frančišek bomo razmišljali o odnosih v bratstvu. V rubriki *Frančiškova duhovnost* minoritski p. Danilo Holc piše o bratih, ki so v slavi Jezusovega križa.

Naša evangelizacija nam prinaša novo katehezo, tokrat o odnosih v bratstvu. Spoznali pa bomo tudi sv. Nežo Praško, ki je zamenjala kraljevska oblačila za preprosto redovno tuniko.

Med tokratnimi znanimi člani OFS, bomo spoznali slavnega umetnika Cimabueta, ki bil eden prvih italijanskih slikarjev, ki so ljudi začeli prikazovati bolj realistično.

Ne spreglejte nadaljevanja vodnika po encikliki Laudato si in si vzemite čas, da se

poglobljeno srečate z vsebino.

Začenjamo z novo rubriko *ŽETEV*, ki je namenjena vsem članom Živega rožnega venca, ki molijo za edinost Cerkev, nove duhovne poklice, svetost in stanovitnost poklicanih.

Rubrika *Pravičnost in mir* nam prinaša Frančiškovo perspektivo o Covidu-19 in Izjavo komisije za pravičnost, mir in ohranjanje stvarstva pri OFS ZDA.

Preberite, kako bodo potekala romanja v Sveto deželo po koroni, ki spremeni veliko dosedanjih navad. Utrinek izpred tridesetih let (1991) nam pokaže slovensko romanje na Trsat z brezjansko Marijo na vlaku.

Tokratno Razvedrilo nam v pozabljenih spretnostih pokaže kako narediti okvir za fotografijo, seveda pa se spoprimate tudi z nagradno zlogovno izpolnjevanjo.

Ob koncu se želim zahvaliti za prejete darove, ki ste jih nakazali, da lahko naša in vaša revija pride do vseh.

Vse dobro!
br. Janez Papa

Odnosi v bratstvu

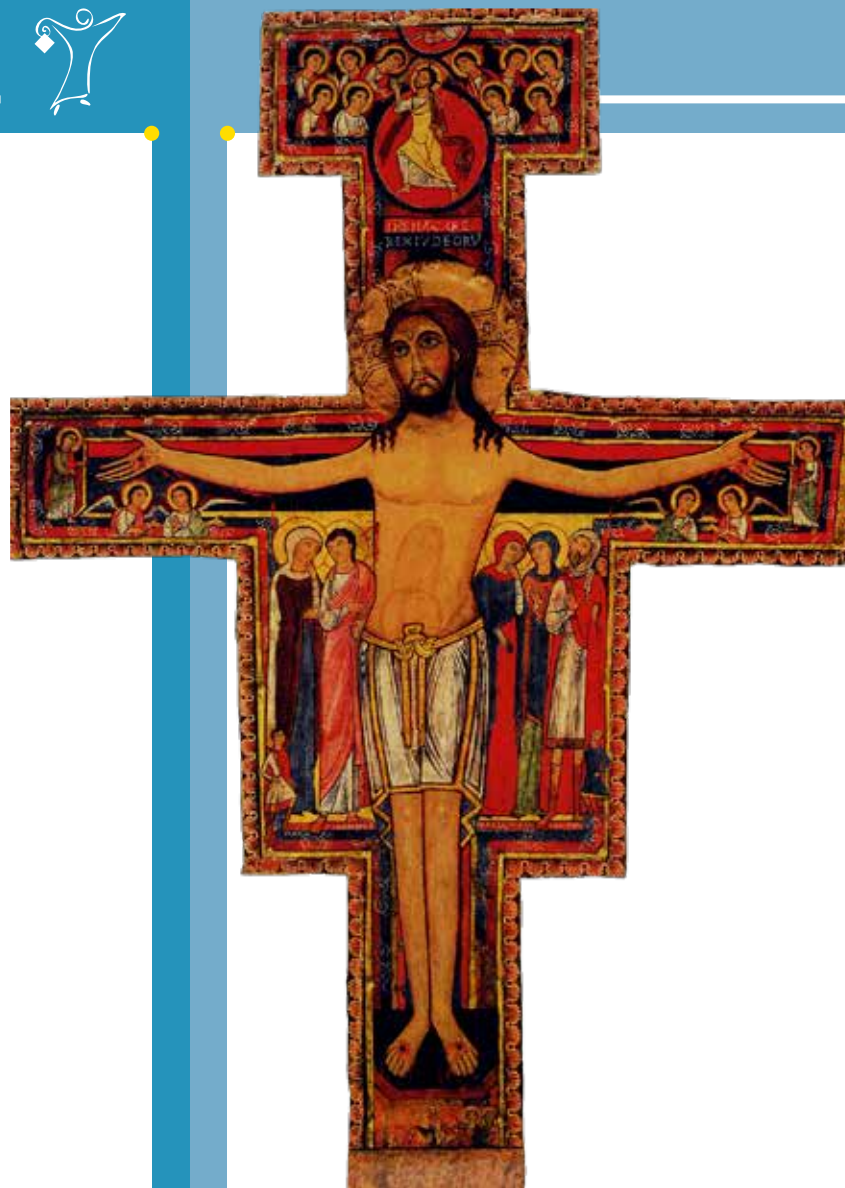
Bratje v slavi Jezusovega križa

Bratje prvega Frančiškovega reda smo poklicani, da živimo evangeljsko bratstvo kot okus Božjega kraljestva, obenem pa, da smo temu svetu znamenje in preroštvo prihodnosti. Ob tem se seveda zavedamo, da tega kraljestva na zemlji ni mogoče v polnosti uresničiti, saj je človek zaznamovan z grehom. V srcu kljub temu ostaja hrepenenje po njem, ker ga je Bog vsejal vanj, in nas vleče naprej. Gospod nam pri tem pomaga, če to sprejmemo.

Minorit p. Carlo Vecchiato je zapisal: »Bratstvo ne obstaja drugače kot pod križem. Vedno.« Ta misel mi pove, da bratstvo lahko gradim le v povezavi z Jezusom, ki nas neizmerno in brezpogojno še vedno ljubi, da bi v Njegovi moči to zmogli tudi mi. Na križu nas je izročil Očetu. Le z Njim lahko molim in Bogu rečem oče, ki nas s tem istočasno povezuje v bratstvo. Misel pa me tudi opozori, da bratstvo ni romantika in da je za njegovo gradnjo včasih potrebno iti za Kristusovim križem, umreti sebi, svoji sebičnosti in potrpeti ob nepopolnosti bratov. To pa zmoremo le z molitvijo, Božjo bližino, pomočjo in milostjo.

Pomoč pri graditvi evangeljskega bratstva nam daje v prvi vrsti Božja beseda. V evangeliju najdemo čudovit Jezusov zgled umivanja nog apostolom, hkrati pa nas prav on opozori na eno največjih ovir pri graditvi bratstva (prim. Lk 22,24-27). Kaj se je zgodilo? Prav pred najsvetejšim trenutkom, pred postavitvijo evharistije, ki že nakazuje Jezusovo daritev na križu, se med učenci vname dramatična razprava o

tem, kdo je največji. Grški izraz »razpravljanje« pomeni dobesedno »spor« ali »ljubezen do zmage«. Izraz razloži željo po prevladi nad drugim, potrditvi samega sebe v škodo drugih, kar je izvor vseh nesoglasij, bojov, vojn. Jezus želi te odnose med učenci hitro ozdraviti s prisposobo o kraljih in dobrotnikih. To sta dva družbena razreda, ki ustvarjata odnose podložništva ter razdaljo in razliko. Razprava/spor med učenci je jasen izraz teh iger moči, ki se pogosto odvijajo tudi med nami: tekmovanje, rivalstvo, zavist, nevoščljivost, egoizem in potegovanje za vodilne vloge. Zato Jezus pravi: »Med vami pa naj ne bo tako!« Predlaga celo še nekaj več: *Med vami naj ne samo ne bo tako, ampak naj bo največji med vami kakor najmanjši in predstojnik kakor strežnik*. Gre za situacijo, ki iz ene resničnosti – naj ne bo tako – postane še večja; lahko bi rekli, da postanite tisto, kar resnično ste: kdor je velik, naj bo majhen, kdor predstojnik, naj bo strežnik. Jezus torej predlaga strategijo služenja, v kateri ne štejejo več vloge, moč, osebna vrednost, temveč priznavanje drugih in odpoved lastnim pravicam. Jezus ta vzor potrди, ko učencem umije noge. Evangelist Luka nas torej napoti k ikoni nove zapovedi, ki jo Kristus ob nogah učencev izrazi z umivanjem – s svojo »izpraznitvijo« (*kénosis*), odpovedjo svoji moči. Proti svetu uspeha in oblasti naj bo Kristusov

učenec naravnani k ponižnem služenju. To je tisto, kar je sv. Frančišek hotel izraziti, ko je bratstvu dal ime *manjši bratje*. On tudi pravi, da je bratstvo neizmeren Božji dar! Kristus mi podarja brata, da ga v tej luči sprejemem, in si ga ne izbiram sam.

Evangeljsko bratstvo pa ni namenjeno samo redovnikom in redovnicam, temveč tudi zakoncem in vsem, ko gre za graditev župnijskega občestva. Na

njegovo nujnost me spomnijo kakšni prepiri med liturgičnimi sodelavci, ki se v župnijah pogosto vnamejo prav pred obhajanjem slovesnega bogoslužja na večje praznike. Razlog je preprost: Kdo bo glavni, najboljši, izstopajoč besedni ali glasbeni »izvajalec« namesto sodelavec, ki se zgolj vključuje v Kristusovo bogoslužje? Prav smešno lahko takrat izzveni duhovnikov pozdrav »Dragi bratje in sestre, ...«.

Apostol Pavel nas vabi k bogoslužju po pameti, ki pomeni, dati svoja telesa v živo, sveto, Bogu prijetno daritev (prim. Rim 12,1). Tako nas spodbuja k umiranju sebi. Ogledalo o tem, kakšna je pravzaprav človekova »slava«, pa nam nastavi, ko nas sprašuje, s čim se torej lahko hvalimo in ponášamo (prim. 2 Kor 1-10). Kaj pa imamo, česar ne bi prejeli? Bogu krademo darove, kadar si jih prisvajamo, ker bi bili radi kralji in dobrotniki. Tako nas spomni na izvor greha in da so naša last le grehi ter da se lahko le s tem »ponášamo«. Kaj bi torej bil človek brez Boga in njegove dobrote, ljubezni, se sprašuje tudi sv. Frančišek. Zato

nas opozarja na ponižnost, ki je pogoj bratstva.

Gospod nam je podaril tudi krst, da bi živeli iz njega in vse bolj postajali bratje in sestre ter s tem dediči nebeškega kraljestva. Le tako pridemo do pravega dostojanstva, veličine in resnične slave. Če je mogoče, čim bolj v polnosti že na zemlji, da tako postanemo znamenje Kristusove novosti v svetu.

p. Danilo Holc, minorit

Gospod, dal si mi brate

Odnosi v bratstvu

Vodilo/Konstitucije

Konstitucije, člen 3,3: Poklicanost v OFS je poklic živeti evangelij v bratski skupnosti. V ta namen se člani OFS združujejo v cerkvenih občestvih, ki se imenujejo bratstva.

Vodilo, člen 22: Krajevno bratstvo mora biti kanonično ustanovljeno. Tako postane osnovna celica celotnega reda in znamenje vidne Cerkve, ki je občestvo ljubezni. Krajevno bratstvo mora biti prednostno območje, kjer se razvija čut za Cerkev in duhovne poklice Frančiškovih bratov in sester ter spodbuja apostolsko življenje njegovih članov.

Sveto pismo:

Življenje prvih vernikov, Apd 2,42-47

Bili so stanovitni v nauku apostolov in v občestvu, v lomljenju kruha in v molitvah. Vse pa je v duši navdajal strah, zakaj po apostolih se je dogajalo veliko čudežev in znamenj. Vsi verniki so se družili med seboj in imeli vse skupno: prodajali so premoženje in imetje ter od tega delili vsem, kolikor je kdo potreboval. Dan za dnem so se enodušno in vztrajno zbirali v templju, lomili kruh po domovih ter uživali hrano z veseljem in preprostim srcem. Hvalili so Boga in vsi ljudje so jih imeli radi. Gospod pa jim je vsak dan pridruževal te, ki so naši odrešeni.

Oznanilo

Če je za brate in sestre OFS prva in najpomembnejša naloga izpolnjevati evangelij našega Gospoda Jezusa Kristusa po zgledu svetega Frančiška, je naslednja,

ki je takoj za njo, da iščejo živo in dejavno Kristusovo osebo v sestrah in bratih, torej v bratstvu. Nekoč je v skavtski skupini duhovni voditelj dejal: »Vrednost skupine se meri po zadovoljstvu najšibkejšega.« To je zelo res in zelo pomembno. Vrednost neke skupnosti ali bratstva je takšna, kakor se v njej počuti najbolj ranljivi, najrevnejši, najšibkejši. Če ta člen zdrži, potem je skupina dobra.

Temeljna značilnost OFS je **bratsko življenje**. Osnovna celica Frančiškovega svetnega reda so krajevna bratstva.

Odnose med brati in sestrami v KB lahko postavimo na tri temelje: najprej smo med seboj ljudje, nato verujoči in nazadnje tisti, ki imamo skupno zelo pomembno lastnost: nagovarja nas sveti Frančišek. Ne moremo brez njega. Njegova živa vera, ljubezen do vseh ustvarjenih bitij in reči nas je prevzela in nas še vedno nagovarja.

Član KB OFS lahko postane vsak, ki je star vsaj 18 let, izpoveduje katoliško vero, živi v občestvu s Cerkvijo, živi pošteno moralno življenje in kaže jasna znamenja poklica. Vsi člani bratstva pa naj ga prijazno sprejmejo in mu izkazujejo bratsko ljubezen, ki naj bo prisotna tudi med vsemi v bratstvu.

Vodilo svetuje, naj bo evharistija središče bratskega življenja. Potem KB OFS

ne bo krožek ali debatna skupina, ampak res bratstvo. Kot pravi p. Janez Šamperl v knjižici *Naj vas pouči Kristus*: Brez Svetega Duha je OFS le navadna organizacija, s Svetim Duhom pa so bratje in sestre tisti, ki nosijo bremena drug drugega. Bratski odnosi so predvsem dobronamerni. Veselimo se uspehov drugega in ga spodbujamo, če mu je težko. Zavedati se moramo, da je pomemben prav vsak član. Če ga ni na srečanje, nekaj manjka, on/ona manjka. Zato je prav, da se opravičimo, če res ne moremo priti na srečanje, in zagotovimo, da bomo v molitvi prisotni. Pomembno je, da se bratstvo srečuje redno, red je nasploh zagotovilo, da to svoje poslanstvo jemljemo resno.

Nasvet, ki je možen samo v bratstvu verujočih v posmrtno življenje, pa je naslednji: občestvo naj se nadaljuje tudi z rajnimi brati in sestrami, ko darujemo molitve za njihove duše. Če verujemo, da so naši pokojni bratje in sestre v nebeški slavi, potem se veselijo skupaj z nami na vsakem srečanju in pri vsaki sveti maši. Enako naj bodo člani bratstva povezani tudi s tistimi brati ali sestrami, ki se zaradi bolezni ali starosti srečanj bratstva več ne morejo udeleževati.

Posebej občutljiv del so finance, prispevki v blagajno bratstva. Velikokrat so napačno razumljeni kot obvezna članarina. Spet se ozrimo na knjižico *Naj vas pouči Kristus*: Brez Svetega Duha je prispevek težko breme, s Svetim Duhom pa je dar uboge vdove. In vemo, kako je Jezus ocenil njen dar ...

Službe v bratstvu: V Konstitucijah, ki so neusahljiv vir smernic in navdihov (s Svetim Duhom, seveda), piše, da so službe predstojnikov zares službe, služenje, in ne funkcije. Vsak član bratstva naj jih v duhu ponižnosti in po preudarku sprejme z veseljem ter jih tudi z veseljem zapusti (se jih ne oklepa).

Agape: Kot je v družini pomembno, da se ta zbere okrog mize in se veseli darov, ki so jih pripravile pridne roke gospodinje, je lepa in potrebna navada, da agape povezujejo bratstvo. Kaj pomeni beseda agape. Gotovo ne pojedino, ampak pomeni ljubezen do bližnjega, pripravljenost pomagati. Latinska beseda za agape je karitas. Zato je skromna pogostitev na srečanju nekaj, kar nas povezuje in osrečuje. Pokaže našo pripravljenost, da smo prisotni na srečanju tudi kot tisti, ki so veseli ob sprejemanju in ob dajanju.

Molitev

GOSPOD MI JE DAL BRATE

Dal mi je brate, da jih ljubim,
dal mi je brate, da se jih veselim,
dal mi je brate, da jih sprejemam,
dal mi je brate, da jih poslušam,
dal mi je brate, da v njih
prepoznavam Stvarnikovo obličje,
dal mi je brate, da jih občudujem,
dal mi je brate, da v njih odkrivam sledove
Dobrega, dal mi je brate,
da v njih slavim Brata!

Gospod mi je dal brate.

Dal mi je brate, da me ljubijo,
dal mi je brate, da so moje veselje,
dal mi je brate, da me prenašajo,
dal mi je brate, da me opominjajo,
dal mi je brate, da me podpirajo,
dal mi je brate, da mi zaupajo,
dal mi je brate, da z menoj molijo,
dal mi je brate, da me spodbujajo!

Gospod mi je dal brate,
ker je neizmerno dober,
kajti on ve, da sam ne zmorem,
ker hoče, da v njih in z njimi doživim Njega,
večno navzočega in resničnega
v njegovi obljudi:
Kjer sta dva ali trije zbrani v mojem imenu,
tam sem jaz sredi med njimi!
Zahvaljen za brate, Gospod!

Za doma

Sestre in bratje (pa tudi ostali) ste povabljeni, da obiščete koga, ki ga že dolgo niste (po možnosti sestro/brata OFS).

Sv. Neža Praška

Kraljična Neža se je rodila 20. januarja 1205. Njen oče je bil češki kralj Otokar I., njena mati Konstancija pa je bila sestra ogrskega kralja Andreja II., očeta svete Elizabete Turinske – torej je bila Neža njena prava sestrična. Njen oče si je z vsemi močmi prizadeval doseči večjo neodvisnost Češke od tedanje nemške države, zato je triletno Nežo zaročil z bodočim poljskim vladarjem. Neža je kot njegova zaročenka tri leta preživela v trebniškem samostanu. Ta leta so bila odločilnega pomena za njeno nadaljnje življenje. Njen golobradi zaročenec se je ponesrečil na lovu in šestletna nevesta je bila spet prosta. Vrnila se je v Prago. Častihlepni oče jo je obljubil za nevesto Henriku, sinu nemškega cesarja Henrika II., potem se je za njeno roko potegoval ovdovali cesar sam, pa tudi angleški kralj Henrik III. bi jo rad dobil za ženo, čeprav se je medtem že odrasla hči upirala vsaki možitvi in je prosila očeta, naj ji dovoli iti v samostan. Njeni želji je ustregel njen brat Venčeslav, ki je zavladal po očetovi smrti.

Petindvajsetletna kraljična je tako kraljevska oblačila zamenjala z redovno obleko sester sv. Klare v samostanu, ki ga je s pomočjo svojega brata ustanovila v Pragi. Sveta Klara Asiška je poslala pet svojih redovnic iz asiškega samostana, tem petim se je kot prva klarisa iz severnih dežel pridružila češka kraljična Neža. Ohranjena pisma pričajo o pristrčni ljubezni, ki je vezala sv. Klaro z Nežo Praško. Po zgledu svete Jadvice Poljske, svoje nesojene tašče, je Neža Praška hotela lajšati bedo in vsaj malo omiliti hude socialne krivice, ki so vladale v tedanji družbi. Okrog samostana klaris in frančiškanskega samostana pri Svetem Jakobu je zrasel venec bolnišnic in sirotišnic, zavetišč za gobavce in brezdomce. V bližini

so se naselili tudi premožni meščani, ki jih je pritegnila dobrodelnost redovnih bratov in sester, da so tudi sami stregli revnim in bolnim. Šlo je za posebno mestno četrt, katere srce je bila sveta Neža.

Leta 1234 je Neža na ukaz papeža Gregorja IX. postala predstojnica samostana. Samostan je dobil tako privlačno moč, da se je odločilo za življenje v njem precej hčera iz najvišjih čeških plemiških družin. Kmalu so morali ustanoviti še nove samostane. Neža tudi v samostanu ni pretrgala vezi s svojimi najbližjimi sorodniki. S svojim vplivom je pametno in odločno posegala v življenje družine, iz katere je izšla. Žal ni mogla prepričati nečaka Otokarja II., naj se ne zaplete v vojno z Rudolfom Habsburškim. Ni je poslušal in leta 1278 je v bitki na Moravškem polju izgubil krono in življenje.

Ona sama se je prej odpovedala naslovu predstojnice in se je umaknila v samostansko tihoto. Svojo nalogo je opravila in 2. marca 1282 je odšla k Bogu. Takoj po smrti so jo ljudje začeli častiti kot svetnico, čeprav se je uradna razglasitev zgodila precej kasneje. Za blaženo jo je razglasil Pij IX. leta 1874, za svetnico pa Janez Pavel II. 12. novembra 1989.

24. junija 1978 je papež Pavel VI. potrdil novo Vodilo OFS in leta 2018 smo praznovali 40-letnico tega dogodka. Eden od rezultatov je tudi nova rubrika v Bratu Frančišku (in na spletni strani OFS) Členimo Vodilo, kjer so na kratko razloženi posamezni členi Vodila. Za razlage skrbi s. Mojca Špende.

9. člen

Kaj kmalu v začetku septembra, ko v nas še utripa praznik Marijinega vnebovzetja, se veselimo praznika Marijinega rojstva. Prav zato je deveti člen več kot primeren za tokratno objavo.

V vodilu nam je naročeno: »Devico Marijo, ponižno Gospodovo služabnico, pokorno Njegovim besedam in navdihom, je Frančišek obdal z neizrekljivo ljubeznijo in jo določil za varuhinjo in priprošnjico svoje družine. Frančiškovi bratje in sestre v svetu naj ji izpričujejo svojo gorečo ljubezen s posnemanjem njene brezpogojne pokorščine ter v zaupljivi in zbrani molitvi.«

Kakor Bog se naj tudi mi veselimo Marije. Od časa našega Gospoda Jezusa je bila naša najmočnejša posrednica, zaščitnica, pomočnica in vodnica. Njene besede v Kani: »Vina nimajo,« še vedno odmevajo v nebesih v naše dobro. Kakor Jezus ni rekel »ne« Mariji v Kani Galilejski, tako tudi Marija ni rekla »ne« Njemu

pod križem. Sprejela je vse človeštvo za svoje otroke, resnično je naša Mati.

V obračanju na Božjo Mater nam lahko pomaga molitev: »Gospod Jezus, tvoja Mati je svoje skrbi predala v tvojo skrb in ti si ji poplačal tako, da si svoje skrbi naredil za njene. Pomagaj nam spoštovati njeno vlogo v tvojem načrtu odrešenja. Pomagaj nam ljubiti in moliti Marijo kot tvojo in našo Mater, kot nam je to tako dobro pokazal sveti Frančišek. Prosimo te za to milost v tvojem imenu, tebe, ki živiš in kraljuješ z Očetom in Svetim Duhom na veke. Amen.«

Znani člani Frančiškovega svetnega reda

Cimabue

O njegovem zgodnjem življenju je malo znanega. Rodil se je okrog leta 1240 v Firencah kot Cenni (Bencivieni) di Pepo (Cimabue je vzdevek, ki pomeni trmast), umrl pa leta 1302 v Pisi. Zdi se verjetno, da se je učil v Firencah v krogu umetnikov, ki jim je bil blizu bizantinski/grški slog. Hkrati pa je bil eden prvih italijanskih slikarjev, ki so se odmaknili od formalnega bizantinskega sloga in ljudi začeli prikazovati bolj realistično.

Njegovo ime je povezano tudi s slikarjem Giottom. Zgodba (ki ji nekateri zgodovinarji oporekajo) pripoveduje, da naj bi Cimabue na potovanju iz Firenc v Vespignano srečal 10-letnega Giotta, ki je ravno narisal ovco na gla-

dek kamen. Ker je v dečku prepoznal talent, ga je s privoljenjem njegovega očeta vzel za svojega vajenca. Legenda pravi, da je Giotto narisal muho na nos portreta, ki ga je Cimabue ravno slikal. In to tako realistično, da je umetnik poskušal muho kar nekajkrat odgnati, preden je ugotovil, da gre za potegavščino. Čeprav velja Giotto za ustanovitelja firenske slikarske šole, iz katere so izšli slikarji kot Michelangelo, Rafael in Leonardo da Vinci, je opazen Cimabuejev vpliv.

Med pontifikatom papeža Nikolaja IV., ki je bil prvi papež iz frančiškovskih vrst, je Cimabue deloval v Assisiju. V spodnji baziliki je naslikal fresko Marije z Jezusom na prestolu, štiri anjele in svetega Frančiška. Podoba slednjega naj bi bila najbolj verodostojna podoba asiškega svetnika. Naknadno je dobil še naročilo za dekoracijo dela zgornje bazilike. Ciklus vključuje

NAPOVEDNIK

Narodno srečanje svetov
26. september 2020, Ljubljana

Pohod za življenje
3. oktober 2020, Ljubljana

Dan frančiškove duhovnosti
24. oktober 2020

Romanje v Assisi
19.–22. 11. 2020 (prijave br. Mirko)

Pokrajinski kapitli
LJ – 7. 11. 2020, Ljubljana-Šiška
KP – 14. 11. 2020, Vipavski Križ
MB – 28.11. 2020, Celje – sv. Cecilija

prizore iz evangelijskih življenj Marije in svetega Petra in Pavla in je danes v slabem stanju zaradi oksidacije svetlejših barv.

Cimabue je preživel obdobje med letoma 1301 in 1302 v Pisi, kjer je skupaj s sodelavci izdelal mozaik v apsidi mestne katedrale. Umrl je leta 1302.

Ker svojih del ni podpisoval, je težko določiti, kaj je v resnici njegovo delo in kaj so naslikali njegovi učenci. V začetku našega tisočletja so tako ponovno odkrili nekaj del, ki jih pripisujejo Cimabueju.

Darovi za revijo Brat Frančišek junij 2020 + julij 2020 = 2490 €

- 10 € Režek Zora, Plesnicar Aleksandra, Cebokli Feliks, Gregorc Ivan, Likar Cvetka, Marija Modrijan, Tisel Majda, Franc Koncilija, Janez Vrhovnik, Matej Secnik, Paurevic Mara, Grbec Nezica, Koboris, Prevajanje In Izvedenstvo, Toplak Albin
- 15 € Partl Zdenka, Demsar Darinka, Petra Skvorc, Kočevar Franc, Kroselj Darja, Turk Terezija
- 20 € Frančiška Kumperščak, Ferdinand Rus, Likar Franc, Rudi Zore, Olga Pelaj, Matej Vidmar, Kongregacija Solških Sester, Sv., Franc Lovrenčak, Peter Skoberne, Zeleznikar Marija Ana, Kranjc Cecilija, Jozef Tomazic, Zupnija Mala Nedelja, Lojze Kozar, Jožica Brulc, Anica Svab, Selih Marija, Legat Peter, Katarina Kovse, Ferdinanda Vogelsang, Emica Vnuk, Martina Hrastnik, Marta Ahej, Hack Janos, Jerebič Vida, Nevenka Meglic, Stariha Marija, Franc Strasek, Kenda Marija, Fercak Ana, Konjedic Viktor, Stefan Zizek, Zizek Janez, Mihaela Rosenstein Jenic, Lucija Kranjc Dko, Roman Kricaj, Zabret Marija, Barbara Pernus Groselj, Vidmar Anja, Ani Mlinar, Nadija Markezic
- 25 € Zupnija Stopice, Marija Kokelj
- 30 € Lidija Grbec, Ščuka Valentina, Zupnija Moravce, Opatijsko - Mestna Župnija Celje, Ličen Anica, Msgr. Andrej Glavan, Župnija Hajdina, Bernard Stanislava, Vadnjal Anica
- 40 € Lukner Tatjana, Šolske Sestre, Barbara Kompara
- 50 € Erika Teran, Ana Matanič, Krivec Jožica, Balazic Matilda, Marija Fercak, Zupniški Urad
- 60 € Ankele Samaluk Majda
- 90 € KB OFS Sv. Peter in Pavel Ptuj
- 100 € Družina Oblak, KB FSR Sv. Trojica
- 150 € Zupnija Zg. Tuhinj
- 200 € Milan Prezelj

Bog povrni!

KOMISIJA ZA DUHOVNOST PRI
FRANČIŠKOVSKI KONFERENCI

DUH ASSISIJA

SOBOTA, 24. OKTOBER 2020
PRI BRATIH KAPUCINIHI V CELJU

Dialog - pot k miru

09.30	Zbiranje (v cerkvi molitev rožnega venca)
10.00	Sv. maša
11.00	Malica
11.30	Pričevanje in pogovor z družino Kobolt in s. Gražyno Mech, FMM
13.00	Kosilo na žlico
14.00	Romanje miru od sv. Cecilije do sv. Danijela ali možnost adoracije pri bratih kapucinihi
15.00	Zaključek z blagoslovom v celjski stolnici

Oblikoval: Klemen Sajko

Vodnik po encikliki Laudato si – drugi del

Kmalu potem, ko je izšla papeževa enciklika O skrbi za skupni dom Laudato si', je Medfrančiškova komisija za pravičnost, mir in integriteto stvarstva (Rimljani VI) pripravila razlago le-te. Ker bo pastoralno leto 2020-21 ob petletnici enciklike v OFS Slovenija namenjeno odnosu do stvarstva, bomo v Bratu Frančišku Vodnik predstavili. Namen in način dela z njim je predstavljen v predgovoru. Besedilo enciklike je dostopno na spletu, enako tudi celoten Vodnik (spletna stran OFS). V tokratni številki sta predstavljeni prvi dve poglavji (številke v oklepaju se nanašajo na oštevilčenje odstavkov v encikliki).

Prvo poglavje: Kaj se dogaja z našim domom?

Povzetek: Prvo poglavje enciklike je namenjeno prepoznavanju znamenj časov in papež Frančišek ugotavlja, da »če iskreno pogledamo stvarnost, vidimo, da gre v našem skupnem domu marsikaj hudo narobe.« (61) Čeprav priznava, da obstajajo različna mnenja glede stanja in njegovih možnih rešitev, izjavlja, da nas lahko vodi le iskrena razprava med strokovnjaki, ki spoštujejo stališča drug drugega (61). Enciklika predlaga šest področij, ki zahtevajo skrbno analizo.

Prvo se ukvarja z onesnaževanjem in podnebnimi spremembami (20-26). Številne vrste onesnaževanja povzročajo širok spekter nevarnosti za zdravje, zlasti revnejših, in tehnologija ni edina rešitev teh težav (20). Na stotine milijonov ton odpadkov, ki nastanejo vsako leto, večina strupenih, radioaktivnih in bio-

loško nerazgradljivih, je še ena oblika onesnaževanja in zaradi tega je zemlja, naš dom, vse bolj videti kot ogromen kup umazanije (21). Te težave so tesno povezane s kulturo odmetavanja, v kateri živimo, ki vpliva tako na obrobne ljudi kot stvari, ki jih hitro spremenimo v odpadke, naučiti se moramo ohranjati vire za sedanje in prihodnje generacije, hkrati pa čim bolj omejiti uporabo neobnovljivih virov (22).

Glede podnebnih sprememb papež navaja, da zelo trdno soglasje med znanstveniki kaže na to, da smo trenutno priče motečemu segrevanju podnebja. Čeprav so vključeni tudi drugi dejavniki, številne študije kažejo, da je večina globalnega segrevanja v zadnjih desetletjih posledica predvsem človeške dejavnosti, težavo pa poslabšuje razvojni model, ki temelji na intenzivni uporabi fosilnih goriv. Poleg tega mnogi revni živijo na območjih, ki so jih prizadeli pojavi, povezani s segrevanjem, kar je privedlo do tragičnega povečanja števila migrantov, ki se želijo rešiti iz naraščajoče revščine, ki jo povzroča propadanje okolja. Človeštvo je pozvano, da prepozna potrebo po spremembah življenjskega sloga, proizvodnje in potrošnje ter da spodbuja učinkovito politiko za reševanje teh vprašanj (23-26).

Drugo področje je vprašanje vode (27-31). Sveža pitna voda je temeljnega pomena, saj je nepogrešljiva za človeško življenje in za vzdrževanje kopenskih in vodnih ekosistemov; razmere so še posebej resne v povezavi z revnimi, saj onesnažena voda povzroča številne smrti in širjenje bolezni (28-29). Enciklika jasno navaja, da je dostop do varne in pitne vode osnovna in splošna človekova pravica (30).

Tretje področje obravnava izgubo biotske raznovrstnosti (32-42). Izumrtje rastlinskih in živalskih vrst, ki ga povzroča človek, spreminja ekosistem in prihodnjih posledic ni mogoče predvideti. Ta izguba ne pomeni samo odstranjevanje virov za nas, ampak tudi izginotje vrst, ki imajo vrednost same po sebi (32-33). Priznati moramo dejstvo, da so VSA bitja povezana in soodvisna drugo od drugega (42).

Četrto področje obravnava poslabšanje kakovosti človeškega življenja in razpad družbe (43-47). Upoštevat moramo učinke poslabšanja okolja, trenutne razvojne modele in kulturo odmetavanja na življenje ljudi (43).

Upoštevanje teh učinkov kaže, da rast zadnjih dveh stoletij ni vedno privedla do vsestranskega celostnega napredka in izboljšanja kakovosti življenja (46).

Peto področje je področje svetovne nepravičnosti (48-52). Papež Frančišek jasno pravi, da »poslabšanje razmer v okolju in družbi v resnici najbolj prizadene najšibkejšie na planetu«, najrevnejše in izključene, ki predstavljajo večino prebivalstva planeta in njihove težave v mednarodnih razpravah pogosto obravnavajo kot nekakšen privesek, skoraj kot obvezno dodatno ali obrobno vprašanje, če jih nimajo za čisto kolateralno škodo. (48-49). Enciklika odločno ugotavlja, da »resnični ekološki pristop postaja vedno bolj družbeni pristop, ki mora v razprave o okolju vključiti pravičnost, da bomo poslušali tako krik zemlje kot krik revežev.« (49) Natalitete ni mogoče uporabiti kot grešnega kozla; soočiti se moramo z vprašanjem »skrajnega in selektivnega porabništva nekaterih« (50). Zaradi takšnih premislekov se bomo zavedali, da glede podnebnih sprememb obstajajo različne odgovornosti. (52).

Na koncu prvo poglavje obravnava šibke odzive na naše okoljske težave (53-59). Medtem ko nikoli nismo tako slabo ravnali s skupnim domom, kot smo v zadnjih dvesto letih, nismo našli ustreznih odzivov na to krizo, kar kaže na to, da je mednarodna politika podvržena globalni tehnologiji in financam (53-54). »Vsakršen poskus družbenih ustanov, da bi uredile stvari, je prikazan kot motnja romantičnih sanjačev ali ovira, ki jo je treba obiti.« (54) Ne moremo biti zadovoljni s »površno in navidezno ekologijo, ki utrjuje neke vrste otrplost in brezskrbno neodgovornost« (59), ampak se moramo soočiti z našo krizo in sprejeti drzne odločitve.

Vprašanja za razmislek:

- 1. Ali se strinjate s papežem, da Zemlja, ki je naš skupni dom, počasi izginja? Katere dokaze lahko predložite v podporo svojemu mnenju?
- 2. V zadnjih nekaj letih se pojavljajo nesoglasja glede vzrokov globalnega segrevanja. Papež pravi, da so ob drugih vzrokih glavni vzroki človekove dejavnosti. Kaj mislite? Kaj lahko storimo v svojem osebnem, skupnem in družbenem življenju za spopad z vzroki podnebnih sprememb?
- 3. Enciklika poziva vse, naj priznajo vplive, ki jih ima okoljska kriza na revne, in se spomnijo, da je vsak pravi ekološki pristop vedno tudi družbeni pristop k vprašanju. Papež tudi pravi, da morajo biti glede podnebnih sprememb različne odgovornosti. Kako lahko ta pristop vpliva na naš življenjski slog?
- 4. Katere drugo področje, predstavljeno v 1. poglavju, se vam zdi pomembno v razpravi o okoljski krizi?

Drugo poglavje: Evangelij stvarstva – papeževa frančiškova vizija

Povzetek: Papež Frančišek v drugem poglavju *Laudato si'* preide od predstavitve različnih bolezni, ki prizadevajo svet in človeško družino, k razvoju načrta zdravljenja, ki temelji na veri in Svetem pismu. Začne s ponovnim poudarkom na nujnosti dialoga med znanostjo in religijo: »Če si resnično želimo priti do ekologije, ki bo sposobna popraviti vse, kar smo uničili, ne smemo zanemariti nobene veje znanosti in nobene oblike modrosti, niti verske z njeno lastno govorico ne. Poleg tega je katoliška Cerkev odprta za dialog s filozofsko mislijo in to ji odpira pot do raznih sintez med vero in razumom.« (63).

Papež opominja, da so človeška bitja del Božjega načrta za ustvarjanje (65). Ustvarjeni smo bili za odnos z Bogom, drug z drugim in s svetom, v katerem živimo; greh, v katerem smo hoteli mi sami prevzeti božjo vlogo in smo zavrnilo spoznanje, da smo omejeni, predstavlja zlom teh odnosov (66). Torej, namesto da bi mislili, da »gospodovanje nad zemljo in nad božjimi bitji« (1 Mz 1,28) opravičuje, da lahko z njimi in med seboj počnemo, kar hočemo, smo poklicani k temu, da bi bili odgovorni služabniki (67-69).

Papež Frančišek večkrat spominja na svetopisemsko sporočilo, da je »vse med seboj povezano« (70). Za upanje je dovolj en sam dober človek in v sobotnem počitku je modrost (71). Premišljanje o stvarstvu nas lahko privede do slavljenja, zahvaljevanja in globlje vere v Božjo rešiteljsko ljubezen do nas ter do večje želje po pravičnosti (72-74).

Papež razlikuje med naravo (»sistem, ki ga je mogoče razčlenjevati, razumeti in z njim upravljati«) in stvarstvom (»dar, ki prihaja iz Očetove za vse odprte dlani,

kakor stvarnost, ki jo prežarja ljubezen, ki nas kliče k vesoljnemu občestvu«) (76). Kot »red ljubezni« (77) je stvarstvo še naprej treba razvijati, kar zahteva nenehno delo Svetega Duha in človeško sodelovanje, pa tudi našo ustvarjalnost in iznajdljivost, ki se pogosto kaže v znanostih (78-81). Kot ljudje v odnosih in soustvarjalci smo poklicani, da z drugimi živimi bitji ravnamo kot s subjekti, s katerimi se srečujemo, in ne kot s predmeti, ki jim gospodujemo ali jih nadziramo.

Papež Frančišek opozarja: »Ko na naravo začnemo gledati zgolj kot na predmet dobička in koristi, ima to hude posledice za družbo.« (82). Namen in cilj vesolja je povsem drugačen: »Človek, obdarjen z razumom in ljubeznijo, pritegnjen v Kristusovo polnost, je poklican, da vse stvarstvo privede k njegovemu Stvarniku.« (83).

To je zelo frančiškova vizija, razširjena pa je v naslednjih odstavkih: vsak del stvarstva ima namen, ki mu ga je dal

Bog, razkriva božjo dobroto in velikodušnost, je soodvisen in na nek način razkriva Boga, ne da bi mogel ujeti polnost Boga (84-88). Ta pristop je lepo izražen v Sončni pesmi svetega Frančiška (87), ki je bila navdih za encikliko.

Ljubezen do stvarstva pa ne more zakriti »vrednosti« človeške osebe in včasih se »človeku odreka vsakršno prednost in se bojuje za druge vrste, češ da njihovega dostojanstva ne branimo z enako vnemo kakor dostojanstvo ljudi.« (90). »Čut notranje povezanosti z drugimi ustvarjenimi bitji ne more biti pristen, če srce ne premore nežnosti, sočutja in skrbi za druge ljudi.« (91). Skrb za naravni svet je v redu, dokler ne zanemarimo svojih sester in bratov, ki trpijo. Ti dve skrbi sta povezani: »Ko je srce resnično odprto za vesoljno občestvo(vanje), ni nič in nihče izključen iz tega bratstva. Potemtakem je res, da se tudi ravnodušnost ali krutost do drugih ustvarjenih bitij tega sveta na

neki način vedno prenaša na naš odnos do drugih ljudi.« (92)

Ker so zemlja in njene dobrine v bistvu »skupna dediščina,« nas papež Frančišek opomni, da po besedah svetega Janeza Pavla II. »na vsako zasebno lastnino vedno pritiska družbena hipoteka« (93). Naše naravno okolje je »skupno dobro« in odgovornost vsakega (95). Kot kristjani opravljamo to odgovornost, ko sledimo Jezusovemu zgledu, ki je ljudi vabil k razmišljanju o dobroti in lepoti sveta, živel v sožitju z naravo in delal s svojimi rokami ter tako posvečeval človeško delo (96-98). Ko prepoznamo čast in odgovornost poslanstva, da živimo in delamo, kot je delal Jezus, se lahko pogumno spopadamo s človeškimi koreninami krize, ki nas trenutno čaka.

Vprašanja za razmislek:

1. Sveti Frančišek je sebe videl kot »vesoljnega brata«, ki je poklican živeti v sožitju z ljudmi in svetom okoli njega. Kako lahko to harmonijo bolje odražamo v svojem življenju kot verniki, državljani, delavci in potrošniki?
2. Ali se vam zdi papeževo razlikovanje med naravo in stvarstvom koristno?
3. Kako lahko ta enciklika povzroči, da beremo in razlagamo Sončno pesem svetega Frančiška na nove načine?
4. Glede na »vrednost« človeštva v stvarstvu, kaj pomeni spoštovati Božji ukaz prvemu človeku, ustvarjenemu po božji podobi, v 1 Mz 1,28?
5. Kako lahko obljuba in tradicija evangelijskega uboštva pomagata drugim, da bi bolje razumeli okolje in ga obravnavali kot »skupno dobro«?

Žetev

za molivce Živega Rožnega Venca, ki molijo za edinost Cerkve, nove duhovne poklice, svetost in stanovitnost poklicanih

Drage članice in dragi člani Živega rožnega venca!

S pismom, ki ste ga osebno prejeli na Vaš naslov, ste bili obveščeni o smrti dolgoletnega voditelja Živega rožnega venca p. Leopolda Grčarja, ki je v jutranjih urah slovenskega kulturnega praznika, 8. februarja 2020, zatisnil oči za ta svet. Trideset let je deloval na Brezjah, v našem osrednjem Marijinem svetišču. Po njegovi želji in odločitvi provincialnega vodstva naše province sem prevzel nalogo, da vas vse molivce povezujem in obveščam kako naprej. Najpomembnejše je, da vztrajamo v molitvi, eno desetko za nove duhovne poklice, kakor imamo določeno. Če pa ste izgubili kartonček, me obvestite in boste prejeli novega. Jezusova želja in naročilo je, da vztrajno prosimo Gospoda žetve, da pošlje delavcev na svojo žetev. V naši frančiškanski provinci bo letos izrekel slovesne zaobljube br. Jan Dominik Bogataj iz Viča v Ljubljani, dva kandidata pa bosta oktobra pričela v samostanu v Kamniku postulat, enoletno uvajanje v redovno življenje. Bodimo torej Bogu hvaležni, da še vedno kliče, hkrati pa ga vsak dan vztrajno prosimo.

REVIIJA

Na straneh revije Brat Frančiške boste odslej informirani kot člani ŽRV; tako listič ŽETEV ne bo več izhajal, ampak bo imela revija Brat Frančišek, ki izhaja 6-krat letno posebno rubriko ŽETEV. Revijo boste prejeli brezplačno, ste pa vsako leto povabljeni k prostovoljnemu prispevku, kdor pač more.

Posebno pismo sem poslal na preko 10.000 naslovov, odgovorov pa je prišlo okrog 2000; še vedno prihajajo. Kdor še ni poslal, naj to čim prej stori, odreže spodnji del pisma, napiše svoje podatke in nalepi znamko vrednosti B. V prihodnosti bom tudi naredil reklamo in povabilo za nove molivce po različnih poteh. Je pa tudi vsak izmed vas povabljen, da nagovori še koga k molitvi.

ROMANJE

In še VABILO na romanje. Letos ni bilo tradicionalnega romanja na binkošno soboto na Brezje. Zato vabljeni v nedeljo, 6. septembra, na Angelsko nedeljo, da se ob 15h dobimo v baziliki na Brezjah, kjer bo molitvena ura za nove duhovne poklice in po njej sveta maša.

Želim vam veliko miru in vsega dobrega. Bog vas blagoslovi po priporočeni Marije Pomagaj!

p. Krizostom Komar

Med nami

Tretja številka revije Med nami govori o tem, da je človek najbolj gotov, če zaupa v Gospoda. O tej vsebini razmišljajo avtorji v večini rubrik, vsak s svojega vidika: avtorica uvodnika zaorje na njivo ponižnosti, v katero padajo semena zaupanja v nebeškega očeta. O konkretnih sadovih letnega govornika kapucin p. Štefan Kožuh in minorit p. Martin Kmetec, ki nam predstavi svetnico zaupanja Julijano iz Norwicha iz 14. stoletja. V obratni smeri razmišlja p. Milan Kos, ki navaja besede papeža Frančiška o tem, da nezaupanje rodi strah, ta pa hromi človeka, da se "skrči" in ne živi polnega življenja. Življenja, kakršnega živi gostja te številke, piranska umetnica Mira Ličen. Tokrat bodo bolj kot ona o sebi spregovorila o njej njena dela in njeni sodobniki.

P. Andrej Sotler razmišlja o duhovni asistenci pri skavtih, p. Janez Šamperl pa se zahvaljuje za 40 let duhovništva in za milost bivanja v Assisiju, kjer so se bratje v Svetem samostanu morali soočiti s križem korona virusa in prilagoditi življenje novi stvarnosti.

V rubriki Utrip življenja utripa veselje nad novim Božjim otrokom, Klaro, in zaradi častitljivega jubileja, ki sta ga dočakala asiška romarja Zlatka in Stanko Šorli iz Baške Grape.

Zaradi omejitev druženja so obvestila bolj skopa, vendar ostaja upanje, da se bo vsaj manjša skupina romarjev lahko podala na pot v Assisi, da ne bo prekinjena tradicija romanj v duhu Assisija. Bliža se god svetega Frančiška, ko bo p. Janez Šamperl predstavil svojo tretjo knjigo "angelske poezije" Angeli zate in USB ključek s filmom o Assisiju.

Mir in dobro!

POČITNIŠKI VIKEND FRAME z VOLILNIM KAPITLJEM

11. do 13. septembra 2020 v Piranu

Pridi tudi ti! :)

Vabljeni vsi
mladi od 16.
do 30. leta

Cena bivanja: 33 €

Naslov bivanja: Bolniška 30, 6330 Piran

Prijave do: 1. septembra

PRIJAVA:

Franciškovska perspektiva o COVIDU-19

KORONAVIRUSNA KRIZA – PRELOMNA TOČKA

O d druge svetovne vojne najprej ni noben dogodek v svetu povzročil toliko nemirov, tesnobe in konfliktov kot pandemija koronavirusa, ki je zajela vse države. Kar si je pred tem komaj kdo predstavljal, se je razširilo po svetu kot divji požar. Z virusom se je človeštvo – ki se ima za nadrejeno vrsto – začelo zavedati svoje šibkosti, ranljivosti in smrtnosti ljudi. Narava zdaj boleče uči ljudi, da je močnejša od naše iluzije o neomejenih možnostih, pa tudi od naše vere v večni napredek. Poleg tega virus uničuje »ekonomsko dogmo« o potrebnosti progresivnega povečevanja dobička z uničujočimi rezultati. Izkazalo se je, da se svet, ki je obremenjen z doktrino napredka in ekonomije, zdaj ne more spoprijeti z virusom. Privid blaginje stoji na negotovih peščenih tleh. V tej pandemiji se zdi, da so socialno orientirani sistemi mnogo boljši od sistemov, ki temeljijo na neoliberalnih teorijah.

V zadnjih tednih, ki se bodo morda razširili na mesece, so bili ljudje po vsem svetu prisiljeni, da se »postijo«, pa naj jim je to všeč ali ne. Omejitve vstopa, zaprtja šol, vrtcev in ne nujno potrebnih podjetij. Koronavirus ljudi sili, da se odpovejo užitku, potrošništvu in prostemu gibanju. Namesto tega sta potrebna »socialna distanca« in karantena. Še huje, virus ogroža delovna mesta in povečuje družbene krivice po vsem svetu. Vse to je marsikoga prestrašilo in uničilo zaupanje v politiko in institucije. Negotovost se širi in dlje kot

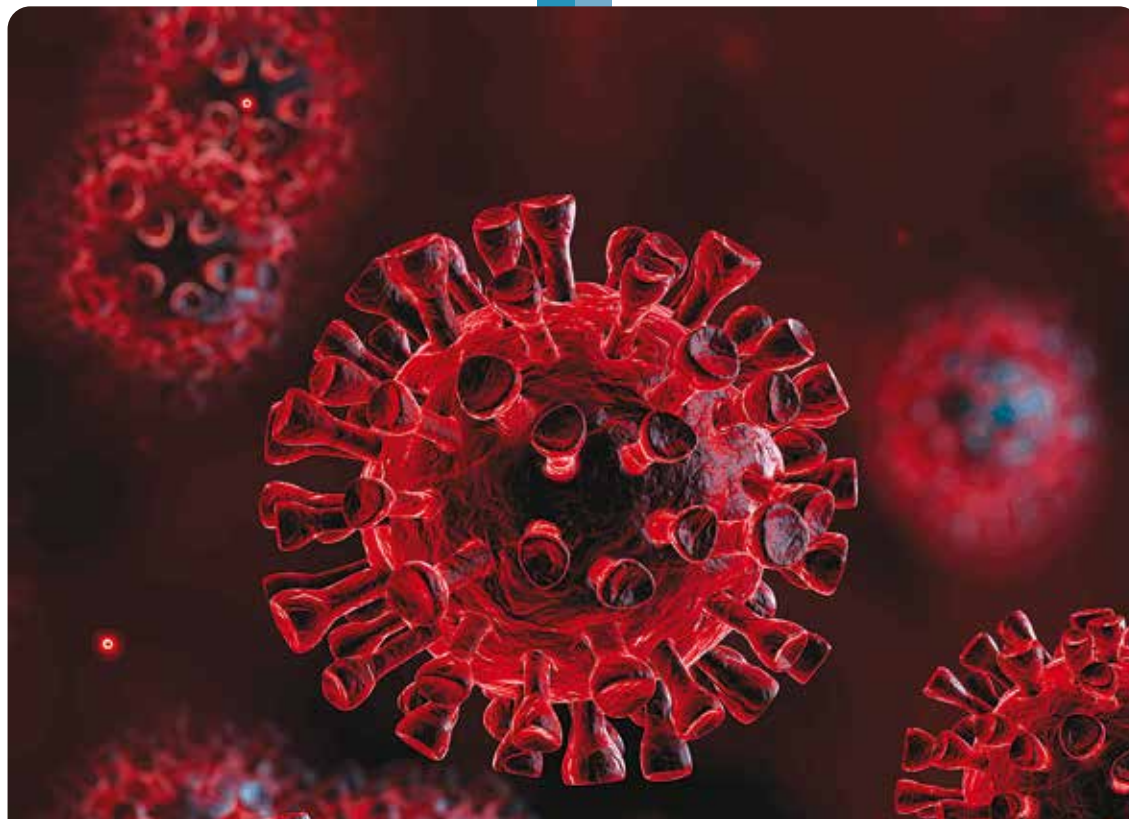
trajajo protiukrepi, večji je odpor tistih, ki se ukvarjajo samo s svojo svobodo in koristjo. Iščejo se grešni kozli in stari stereotipi ponovno prihajajo na površje. Ker na zapleteno situacijo ni preprostih odgovorov, lažne novice in teorije zarote znova dvigajo glave. Nerazumnost povezuje desničarske populiste z levičarskimi ideologi in verskimi voditelji. V tej situaciji moramo biti potrpežljivi, razumevajoči in resnicoljubni.

Tudi duhovna usmerjenost lahko daje smernice. V tem okviru bi lahko črpali navdih pri tistih, ki sledijo vzoru svetega Franciška in svete Klare Asiške. Čeprav sta živela v drugem stoletju in se spopadala z drugimi krizami, socialnimi težavami in epidemijami, lahko njuno delo še vedno oblikuje naše sedanje delovanje. Francišek je po svojih lastnih besedah v Oporoki našel pot iz osebne

življenjske krize, ker si je upal premagati »socialno distanciranje« do gobavcev, ki sta ga vsilili takratna družba in Cerkev, s prijateljstvom in solidarnostjo. Distanciranje je bilo določeno iz zdravstvenih razlogov, da bi se izognili okužbam, pa tudi zato, ker so imeli s teološkega vidika gobavce za grešnike. In vendar Klara, ki je bila plemenitega rodu, ni spoštovala pravil svojega razreda in je skrbela za revne in socialno izključene. Srečanje s trpljenjem in bedo postavlja tudi vprašanje Boga in lastne samopodobe.

»Kdo si ti in kdo sem jaz?« sta bivanjski vprašanji, ki ju je izrekel Francišek. V obeh primerih se podoba Boga spreminja, ko se srečujemo s človeško bedo in krhkostjo življenja. Med revnimi in gobavci tako asiška svetnika najdeta podobo »dobrega« Boga: Boga, ki je sočuten in ne kaznuje. Oba sta večino

življenja trpela zaradi raznih bolezni in bližine smrti. To je oblikovalo njuno dožemanje bolezni in smrti. Želela sta, da bi bolni sestre in bratje dobili kar največjo možno pomoč in lajšanje. Hkrati pa sta spodbujala ljudi, naj bolezen sprejemajo z aktivnim potrpljenjem kot del življenja, hkrati pa gledajo nanjo kot na priložnost za človekovo rast in zorenje. Smrti niti ne držita v tajnosti niti je ne potiskata v nezavedno. Zanju je del življenja in ne vzbuja strahu, saj ne more uničiti pristnih odnosov ljubezni in pripadnosti. Kajti nevarnost ni v smrti, ampak v neprijazni sebičnosti. Ob izzivu kriz, bolezni, socialnega distanciranja in krivice, pa tudi spremenjene podobe Boga ustvarjata življenjski slog bratstva, ki je v popolnem nasprotju s hierarhično družbo in Cerkvijo. Ta življenjski slog, ki temelji tudi na veri – vsi ljudje so v Jezusu Kristusu bratje in sestre in jih je ustvaril isti Bog – ima univerzalen značaj. Še pomembnejše je, da so vključeni tudi drugi verniki in vsa ustvarjena bitja. Njuna izkušnja revščine, bolezni in izključenosti jima bo pomagala odkriti Boga, ki skrbi za vsa bitja in vzdržuje življenje. Še več, dožemanje, da srečno življenje izhaja iz daru sočutnega in naklonjenega odnosa in ga ni mogoče pridobiti z denarjem, lastnino ali močjo, je spremenilo njun pogled na ljudi in svet. Namesto na »Homo Economicus« [gospodarski človek] se osredotočata na »Homo Fraternus/Sororius« [bratovski/sestrinski človek], kar ima družbene in gospodarske učinke. Namesto da bi se vključila v nastajajočo predkapitalistično denarno gospodarstvo, sta dajala prednost ročnemu delu, da bi bila gospodarska dejavnost ljudi vpeta v družbene odnose. S tem sta premagala ekonomijo dobička na račun človeštva

in narave in se vrnila na ekonomijo daru, ki poleg denarnih vrednosti določa tudi družbene, kulturne in etične vrednote. S človeškim in svetovnim pogledom na »Homo Fraternus/Sororius« in ekonomijo daru sta bila pripravljena na nepredvidljive krize in sta se z njimi lahko spopadla v učnem procesu.

Kaj bi se torej lahko naučili iz naše koronavirusne krize ob navdihu svetega Frančiška, Klare in njunega izročila? Tu je nekaj predlogov: »Fizično distanco«, ki je zdaj potrebna, je treba izvajati z odgovorno »socialno bližino« do tistih, ki jih je sedanje stanje najbolj prizadelo: do revnih, starejših, bolnih in tistih, ki v tem trenutku izgubljajo možnost za preživetje. Za vzdrževanje razdalje, ki je potrebna iz zdravstvenih razlogov, prek novih oblik bližine, skrbi in solidarnosti moramo uporabiti domišljijo, spontano prilagodljivost, intuicijo in nekonvencionalno človečnost.

Namesto da bi se velikim podjetjem omogočilo izplačilo dividend s pomočjo davčnih skladov, je zdaj cilj porabiti sredstva za reševanje življenj, lajšanje revščine in ohranjanje delovnih mest. Namesto da bi se vrnili k »normalnosti« dobička neokapitalističnega gospodarstva, je zdaj potrebna pogumna preobrazba gospodarstva v resnično socialno tržno gospodarstvo. Kriza te pandemije je jasno pokazala, da doseda-

nja praksa kapitalizma ne more vzdržati takšnih razmer. Očitno je čas, da podvomimo o neoliberalnem ekonomskem sistemu in njegovih dogmah neomejene rasti ter da resno vzamemo druge strukture in mehanizme. To krizo moramo razumeti kot pooblastilo za spremembo smeri, razen če hočemo še naprej graditi prihodnost človeštva na živem pesku.

Za to že obstajajo pristopi, na primer ekonomija daru, solidarnostno gospodarstvo in mnogi drugi. Trajnostno in v prihodnost usmerjeno poslovanje je zdaj najpomembnejše. Prav tako bi morali narediti nekaj več in hitreje, da bi zaščitili ravnovesje v naravi in tako ohranili stvarstvo, naš skupni dom. Zahteve po opuščanju že tako nezadostnih odločitev za varovanje narave je treba zavrniti. Ne moremo in ne smemo se vrniti k odnosu »Ohranimo pretakanje denarja«. Če tega ne bomo storili, se iz te krize nismo ničesar naučili. Sedaj je čas za razpravo in uveljavljanje temeljnih etičnih in moralnih stališč glede oblikovanja sobivanja, gospodarstva in ukvarjanja s stvarstvom.

Ta pandemija pa vključuje tudi preverjanje podobe Boga pri vernikih in njihove verske prakse. Ponovno se pojavlja teološko vprašanje: Zakaj Bog to dovoli? Podobe Boga, ki so zreducirane na ideje o vsemogočnosti, popolnosti, nespremenljivosti ali neobčutljivosti (*apatheia*), pa tudi na mehanske ali vzročne ideje, so precej težavne. V večjih krizah so ljudje, ki jih vodi duhovnost svetega Frančiška in svete Klare, odprti tudi za Boga, ki se kaže kot tisti, ki ljubi

svobodo med revnimi, bolnimi, obrobni in tistimi, ki življenje sprejemajo kot dragocen dar. Ta podoba Boga oblikuje zavezanost boljšemu svetu, kjer se lahko udeležijo mir, pravičnost in pristop k stvarstvu, ki je usmerjen v prihodnost.

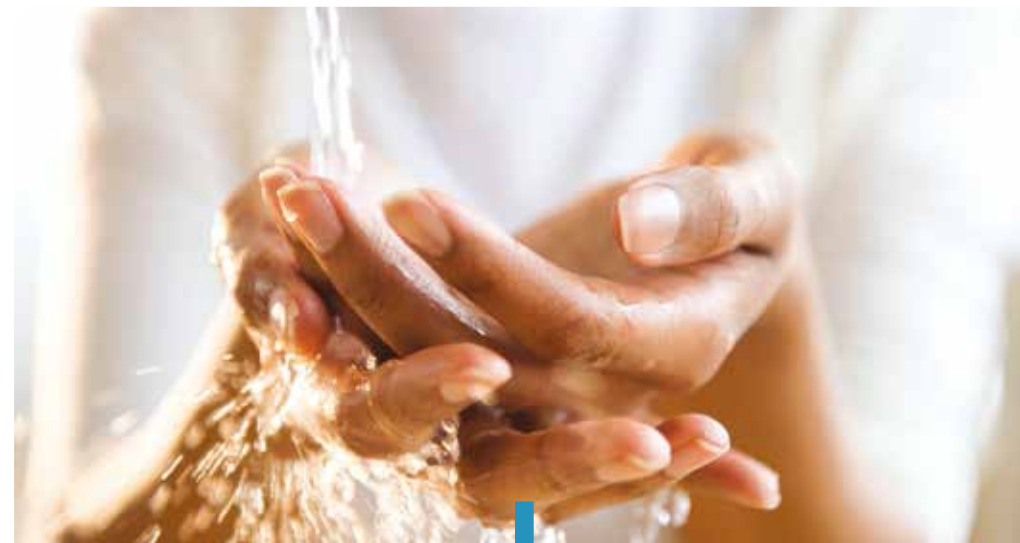
Vendar pot do boljšega sveta zahteva, da tega pustimo za seboj. Poleg tega ta kriza odpira še druge poti. Ob tem se postavlja vprašanje, kaj je za nas resnično pomembno, kaj nam v resnici nekaj pomeni in kaj to pomeni za našo skupno prihodnost, naš skupni dom. Potrpežljivost, ena od frančiškovskih vrlin, je potrebna za odgovor na takšna vprašanja. Potrpežljivost se zdaj zahteva od nas vseh in ne pomeni le pasivne vzdržljivosti, prenašanja bremena in prestrašenega čakanja. Drugače bomo z živci kmalu pri koncu. Potrpežljivost je tudi aktivna vztrajnost in zaupanje v težkem času, ki mu še ni videti konca. V povezavi z zaupanjem in vero je potrpljenje osnovni pristop,

ki zaupa življenju. Tisti, ki so obdarjeni s potrpežljivostjo, se ne počutijo preprosto izročeni na milost in nemilost krizam, temveč se soočajo z izzivi, ki jih najdejo v hudih stiskah in nevihtah, saj vedo, da tudi krize ponujajo priložnost za učenje in rast.

Potrpljenje gleda žarek svetlobe na koncu temnega predora in ve, da vsaki noči sledi dan. Seveda ne odstrani strahu, preprečuje pa depresivno ohromelost in nepotrebno paniko. Potrebna je včasih tudi boleča sila, da naredimo korak v smeri bližajočega se poletja. Seveda ima potrpljenje, ki ga potrebujemo zdaj, tudi svojo ceno: držati se je treba discipline in pokazati solidarnost z rizičnimi skupinami in bolnimi po vsem svetu. Upajmo, da ne bomo s takšno potrpežljivostjo le premagali te krize, ampak tudi oblikovali prihodnost, vredno življenja za vse, z zrelo človečnostjo, povečanim znanjem in novimi spretnostmi.

**Br. Johannes B. Freyer, OFM
Bonn, Nemčija**

Članek je bil prvotno objavljen v biltenu JPIC
(Pravičnost, mir in varovanje stvarstva) CONTACT.

Izjava komisije za pravičnost, mir in varovanje stvarstva pri OFS ZDA

*Doklej, GOSPOD, bom klical na pomoč
in ne boš poslušal,
vpil k tebi zaradi nasilja
in ne boš pomagal?
Zakaj mi daješ gledati zlo
in opazuješ stisko?
Pred menoj sta pustošenje in nasilje,
zato vstaja pritožba in se vzdiguje spor.
(Hab 1,2-3)*

Še enkrat znova smo bili izpostavljeni rani rasizma v naši družbi zaradi nepazljivega in neodgovornega ravnanja ljudi, ki bi jim morali zaupati, da bodo ohranjali mir in spodbujali nenasilje: zaradi policistov in javnih uradnikov.

Nacionalna komisija za pravičnost, mir in varovanje stvarstva Frančiškovega svetnega reda v ZDA izjavlja, da je rasizem moralno napačen. Ne ljubi in ne spoštuje življenja. Niti Sveto pismo niti naše Vodilo niti naša vera nasilja ne opravičujejo iz nobenega razloga in pod nobenim pogojem.

Naš katoliški družbeni nauk nas poziva k spoštovanju dostojanstva vsakega človeškega življenja od spočetja do naravne smrti. Ne izključuje na podlagi rase ali narodnosti in ne poziva k izključevanju zaradi kakršne koli druge razlike. Poklicani smo, da spoštujemo življenje ljudi, ki jih imamo radi, in ljudi, ki jih imamo težko radi; ljudi, ki so takšni kot mi, in ljudi, ki so drugačni od nas.

Smrti Georgea Floyd, Breonne Taylor, Ahmauda Arberyja in mnogih

drugih imajo svoje tragične in brutalne okoliščine, vendar vsebujejo glavno vprašanje, ki ga ni mogoče prezreti: Če bi ti ljudje bili beli in bi bile okoliščine enake, ali bi bili živi?

Kot katoličani in Frančiškovi smo dolžni storiti naslednje kot odziv na rasizem:

- ☞ Prepoznavati in izkoreninjati strukture v naši družbi, ki ohranjajo rasizem, in jih nadomeščati s strukturami, ki so pravične ter vrednotijo življenje in darove vsakega človeka.
- ☞ Moliti za odpravo rasizma; moliti za medrasno solidarnost, da bi naši zakoni in verske prakse odražali naše sočutje in vrednotenje dostojanstva vsakega človeškega življenja; in biti kot ljubeči privrženci Jezusa in Frančiška Asiškega vodilni pri vzpostavljanju pravilno informiranega čuta za rasno pravičnost in pravico v naši deželi in v naši Cerkvi.
- ☞ Prepoznavati svoje lastne nezavedne rasne predsodke in se soočati z njimi. Po več stoletjih skupne zgodovine v tej državi jih imamo vsi. Pogosto neopaženo vstopajo v naše življenje in kulturo. Če odkrijemo te nezavedne predsodke in jih nadomestimo z ljubeznijo in zavzetostjo, lahko postanemo bolj pravični in odprti. In končno, vzpostaviti moramo varen in smiseln dialog o teh rasnih predsodkih. Sebi ter svojim sestram in bratom dolgujemo, da z mirnim pogovorom razvijamo močan čut za skupnost in bratstvo.

To je resnično trenutek spreobrnjenja, kjer sta potrebna dialog in vzgoja. Naše sveto Vodilo nas imenuje »nosilci miru« in vsi moramo nositi breme miru, ko hodimo po tej poti k svetosti kot sestre in bratje, z odprtimi rokami in radostnimi srci.

Pridi, Sveti Duh! Gospod, naj se tako zgodi!

**Rožice sv. Frančiška
na novo prebrane in premišljene (58)**

Petero premišljevanj o presvetih ranah svetega Frančiška

(Rožicam je v večini običajno dodan tudi ta spis, ki je očitno izpod istega peresa ali vsaj iz istega okolja.)

Drugo premišljevanje o presvetih ranah

V drugem premišljevanju bomo govorili o življenju svetega Frančiška in njegovih tovarišev na sveti gori La Verni. Najprej moramo vedeti, da je bil gospod Orlando silno vesel, ko je slišal, da je sveti Frančišek s tremi tovariši dospel na goro La Verno, da bi tam prebival. Naslednjega dne se je z mnogimi svojih grajskih dvignil na pot. In šel je na obisk k svetemu Frančišku in s seboj nesel kruha in vina in drugih jedi zanj in za njegove tovariše. Ko je dospel, jih najde zatopljene v molitev, približa se jim in jih pozdravi. Tedaj se dvigne sveti Frančišek in sprejme gospoda Orlando in njegovo družbo z največjo ljubeznivostjo in radostjo. Nato sedejo vsi skupaj k pomenku.

Ko se razgovore in se mu sveti Frančišek zahvali za pobožno tiho goro, ki mu jo je podaril, in pa za njegov obisk, ga poprosi, naj bi mu dal postaviti preprosto celico pod vznožjem prelepe bukke, ki je bila oddaljena komaj lučaj od zatočišča bratov, zakaj tisti prostor da se mu zdi kar najbolj zbran in primeren za molitev. In gospod Orlando ukaže celico takoj postaviti.

Ko se je to zgodilo in ker je bližal večer in je prišel čas za slovo, jim je

sveti Frančišek še malo popridigal. Potem pa, ko je bil odpridigal in jim dal blagoslov, je gospod Orlando poklical svetega Frančiška in tovariše na stran in jim rekel: "Bratje moji predragi! Ni moj namen, da vi na tej divji gori trpite kako telesno pomanjkanje in bi se zaradi tega ne mogli povsem posvetiti duhovnim rečem. Zato hočem in vam enkrat za vselej pravim, da pošljite brezpogojno v mojo hišo po vse, karkoli bi potrebovali; in če bi ravnali drugače, bi vam to hudo zameril!" In po teh besedah je odšel s

svojim spremstvom in se vrnil na svoj grad.

Tedaj je sveti Frančišek rekel svojim tovarišem, naj posedejo. In poučil jih je o načinu življenja, ki se ga morajo držati oni in vsakdo, ki hoče živeti po redovnem pravilu v samoti. In med drugim jim je prav posebno ukazal izpolnjevati sveto uboštvo, rekoč: "Ne zanašajte se toliko na ljubeznivo ponudbo gospoda Orlando, da v čem ne razžalite naše gospe in kneginje svete Ubožnosti. Bodite prepričani: čimbolj se bomo izogibali uboštvu, tem bolj se nas bo ogibal svet in tem več pomanjkanja bomo trpeli. Če se pa tesno oklenemo svetega uboštva, bo svet šel za nami in nas obilno preskrboval. Bog nas je poklical v ta sveti red v odrešenje sveta in je med nami in svetom sklenil to pogodbo, da damo svetu dober zgled, svet pa nas preskrbi v vseh naših potrebah. Vztrajajmo

torej v svetem uboštvu, zakaj to je pot popolnosti in poroštvo ter zagotovilo večnega bogastva."

In po mnogih lepih in pobožnih besedah in naukih o tem je sklenil, rekoč: "To je način življenja, ki ga nalagam sebi in vam. Ker vidim, da se bližam smrti, bi rad ostal v samoti in se zbral v Bogu in pred njim objokoval svoje grehe. Brat Leon pa mi bo prinašal, kadar se mu bo zdelo, malo kruha in malo vode. Nikakor pa ne puščajte k meni svetnega človeka, ampak odgovarjajte mu vi namesto

mene." Po teh besedah jim je podelil blagoslov in se podal v svojo celico pod bukev; tovariši pa so ostali v naselbini s trdnim sklepom, da bodo izpolnjevali povelje svetega Frančiška.

Nekoliko dni za tem je stal sveti Frančišek poleg svoje celice in opazoval pokrajino gore in občudoval silne razpokline in prepade v ogromnem skalovju. Potopi se v molitev in tedaj mu Bog odkrije, da so te čudovite razpokline nastale ob uri Kristusovega trpljenja, ko so skale, kakor pravi evangelist, popokale. Bog pa je hotel, da se je pokazalo to prav posebno na gori La Verni, zakaj tu da se mora obnoviti trpljenje našega Gospoda Jezusa Kristusa, v njegovi, Frančiškovi duši iz ljubezni in sočutja, na njegovem telesu pa z vtisom znakov presvetih ran.

Ko je sveti Frančišek prejel to razodetje, se je takoj zaprl v svojo celico. Zamislil se je in pripravil, da doume skrivnost tega gledanja. In v neprestanih molitvah je začel odslej pogosteje okušati sladkost Božjega premišljevanja. Po njem se je čestokrat tako zamaknil v Bogu, da so ga tovariši videli, kako je bil s telesom dvignjen nad zemljo in ves zavzet. In v takih premišljevalnih zamaknjenjih mu je Bog odkrival ne

le sedanje in prihodnje stvari, marveč tudi tajne misli in želje bratov, kakor je tiste dni njegov tovariš brat Leon sam na sebi skusil.

Brat Leon je bil od hudiča hudo skušan, ne meseno, temveč duhovno. Zato ga je obšla močna želja po pobožni misli, napisani lastnoročno od svetega Frančiška, zakaj menil je, da če bi jo imel, bi skušnjava vsa ali vsaj deloma zbežala. Iz sramežljivosti in spoštovanja pa si je ni drznil izreči svetemu Frančišku. Česar mu ni povedal brat Leon, mu je razodel Sveti Duh. Zato ga sveti Frančišek pokliče k sebi, si da prinesiti črnilo, pero in papir ter z lastno roko napiše hvalnico Kristusu, kakor si je brat želel, na koncu pa nariše znak velike začetnice "T" in izroči pisanje bratu Leonu, rekoč: "Na, dragi brat, ta papir in hrani ga skrbno do svoje smrti. Bog naj te blagoslovi in obvaruje vseh skušnjav. Nikar se ne boj, če pridejo nadte preizkušnje, zakaj tedaj te bom imel še bolj za Božjega služabnika in prijatelja, in kolikor bolj te bodo skušnjave napadale, toliko bolj te bom ljubil. Resnično ti povem, da nikogar ne smemo imenovati za popolnega Božjega prijatelja, dokler še ni prestal mnogo skušnjav in bridkosti."

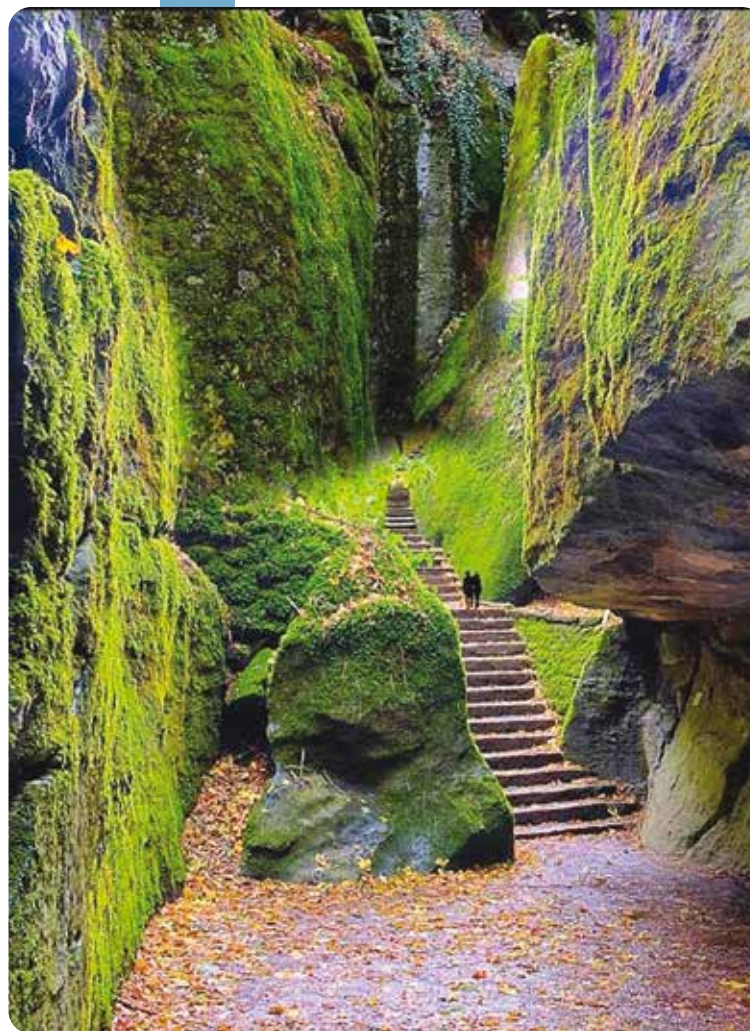
Ko je brat Leon z največjo pobožno-

stjo in zaupanjem prejel to pisanje, je na mah izginila vsa skušnjava; vrnil se je k naselbini in z veliko radostjo pripovedoval tovarišem, kolikšno milost mu je Bog podelil, ko je prejel pisanje svetega Frančiška. In shranil ga je in skrbno varoval; z njim pa so bratje pozneje naredili mnogo čudežev.

Odslej je brat Leon začel z veliko čistostjo in dobrim namenom preiskovati in opazovati življenje svetega Frančiška. In zaradi njegove čistosti mu je bilo dano, da je večkrat videl svetega Frančiška, kako je bil v Boga zamaknjen in nad zemljo dvignjen, včasih tri komolce visoko, drugikrat štiri in nekajkrat celo do vrha bukke; nekoč pa ga je videl tako visoko v zraku in obdanega s tolikšno svetlobo, da ga je komaj zapazil.

Kaj je storil dobri brat v svoji preprostosti, ko se je sveti Frančišek toliko dvignil od tal, da ga je mogel doseči? Šel je potihoma, mu objel in poljubil noge, in s solzami je rekel: "Moj Bog, imej usmiljenje z menoj grešnikom in po zasluženju tega svetega moža mi daj, da najdem tvojo milost!"

Nekoč, ko je tako stal ob nogah svetega Frančiška, ki se je tako visoko dvignil nad zemljo, da se ga ni mogel dotakniti, je videl z zlatimi črkami popisan listek pasti z neba in sesti na glavo svetemu Frančišku. Na tem listku pa je bilo zapisano: "Tu je Božja milost." In ko ga je

prebral, je videl, kako se je vrnil v nebesa.

Zaradi daru te Božje milosti, ki je bivala v njem, se sveti Frančišek po vznesenem premišljevanju ni poglobljajl le v Boga, ampak je bil nekajkrat okrepcan tudi z angelskim obiskovanjem. Ko je torej nekega dne stal in premišljeval o svoji smrti in o stanju svojega reda po njej, je rekel: "Moj Gospod in Bog, kaj bo po moji smrti s tvojo ubogo družino, ki si jo svoji dobroti izročil meni grešniku?"

Kdo jo bo tolažil? Kdo jo bo vodil? Kdo zanj molil?" In še je molil in govoril take besede, ko se mu prikaže angel, od Boga poslan, da ga potolaži, in mu reče: "V imenu Božjem ti naznanjam, da ustanova tvojega reda ne bo prenehala do poslednjega dne; in ne bo tako velikega grešnika, da ne bi našel Božjega usmiljenja, če bo iz srca ljubil tvoj red, in nihče ne bo dolgo živel, ki bi iz hudobije tvoj red preganjal. In še: v tvojem redu ne bo krivčnika, ki bi v njem dolgo vztrajal, če ne poboljša svojega življenja. Zato nikakor ne bodi žalosten, če vidiš v svojem redu nekaj bratov, ki niso dobri in ne izpolnjujejo pravil, kot bi morali, in nikar ne misli, da bo ta red omagal. Zakaj vedno jih bo v njem mnogo in mnogo, ki bodo povsem živeli življenje po Kristusovem evangeliju in po čistosti Vodila: vsi ti bodo po telesnem življenju šli v večno življenje, ne da bi morali skozi vice. Drugi zopet se bodo ravnali po Vodilu, a ne natanko, in ti pojdejo v vice, preden vstopijo v nebesa; čas njihovega očiščevanja pa bo Bog prepustil tebi. Za one pa, ki tvojega Vodila sploh ne izpolnjujejo, ne skrbi," pravi Gospod, "zakaj tudi njemu ni mar zanje!" Po teh besedah je angel odšel, sveti Frančišek pa je bil v vsem potolažen.

Ko se je bližal praznik vnebovzetja naše Gospe, je sveti Frančišek šel, da si poišče še samotnejši in skrivnejši kraj, da bi mogel še bolj sam opraviti post k svetemu Mihaelu nadangelu, ki se prične prav na praznik vnebovzetja. Tedaj pokliče brata Leona in mu takole reče: "Pojdi in postavi se k vratom samostanske molitvenice, in ko te pokličem, se vrni k meni!" Brat Leon gre in se postavi k vratom, sveti Frančišek pa se nekoliko oddalji in ga glasno pokliče. Ko brat Leon sliši klic, se vrne k njemu.

Tedaj mu reče sveti Frančišek: "Sin moj, poiščiva drug bolj skrit kraj, kjer me ti ne boš mogel slišati, ko te bom klical." In ko sta iskala, sta zagledala ob prisojni strani gore samotni in kaj primeren kraj za njegov namen. A nista mogla do njega, zakaj pred njim je zijala v skalovju strašna in grozna razpoka. Zato sta z veliko mujo čez njo postavila hlod za brv in sta šla preko.

Tedaj pošlje sveti Frančišek po ostale brate in jim pove, kako namerava na tem samotnem kraju obhajati post svetega Mihaela: prosi jih torej, naj mu naredijo celico tu, tako da bi nobenega njegovega klicanja ne mogli slišati. Ko je bila celica postavljena, jim pravi sveti Frančišek: "Pojdite zdaj v svojo naselbino in me pustite tukaj samega, zakaj z Božjo pomočjo hočem tu opraviti ta post brez hrupa, ki bi me mogel raztrpeti. In zato naj nihče izmed vas ne prihaja k meni in nobenega svetnega človeka ne pustite semkaj! Samo ti, brat Leon, boš prihajal enkrat podnevi k meni z malo vode in kruha, in drugič ponoči ob uri jutranjic; takrat pa pridi molče, in ko boš pri brvi, mi reci: 'Domine, labia mea aperies' in če ti odgovorim, pridi in stopi v mojo celico in skupaj odmoliva zornice; če pa ti ne odgovorim, takoj odidi!" (To pa je rekel sveti Frančišek, ker je bil včasih tako zamaknjen v Boga, da ni ne slišal ne čutil ničesar.) Po teh besedah jim je sveti Frančišek dal svoj blagoslov, oni pa so se vrnili v svojo naselbino.

Prišel je praznik vnebovzetja in sveti Frančišek je pričel sveti post z največjo zdržnostjo in strogostjo: telo je mrtvičil, duha pa krepčal z gorečimi molitvami, bdenjem in pokorami. In s takim življenjem je rasel brez prestanka iz kreposti v krepost in pripravljaval svojo dušo za sprejem Božjih skrivnosti in nebeških

razsvetljenj, telo pa na grozne boje s hudobnimi duhovi, ki se je z njimi večkrat občutno vojskoval.

Zgodilo se je nekega dne v tem postu, da je sveti Frančišek stopil v duhovni gorečnosti iz celice in šel v bližino, da bi molil v skalni votlini, ki se je vzpenjala strmo v breg in pod katero je zijal grozen in strahovit prepad. Brž pride z viharjem in gromom hudič v strašni podobi in se zažene vanj, da bi ga pahnol dol. Sveti Frančišek pa, ki ni imel kam bežati in ni mogel prenesti groznega hudičevega pogleda, se brž obrne z rokami in z obrazom in vsem telesom v skalo, se priporoči Bogu, tipajoč z rokami,

za kaj bi se mogel oprijeti. Pa kakor je bilo Bogu všeč – ki nikdar ne pusti, da bi bili njegovi služabniki skušani nad svoje moči – se je skala, na katero se je bil naslonil, kar naenkrat čudežno izvotlila po obliki njegovega telesa in ga tako sprejela vase; in kakor da bi roke in obraz položil v stopljen vosek, tako se je v to skalo vtisnila podoba obraza in rok svetega Frančiška. Tako je z Božjo pomočjo ubežal hudiču.

Toda to, česar hudič ni mogel storiti svetemu Frančišku, da bi ga pahnol v prepad, je naredil dober čas po Frančiškovi smrti nekemu njegovih dragih in pobožnih bratov. Ta je na prav tistem

kraju popravljaval neke tramove, da bi bilo mogoče v počaščenje svetega Frančiška in čudeža, ki se je bil tam zgodil, iti čez brez nevarnosti. Nekega dne, ko je imel na glavi velik hlod, da bi ga položil tam preko, ga hudič pahne in prevrne s tramom vred v prepad. A Bog, ki je svetega Frančiška rešil in obdaroval padca, je po njegovem zasluženju otel in ohranil tudi njegovega vdanega brata. Zakaj ob padcu se je brat z veliko pobožnostjo in na glas priporočil svetemu Frančišku. In ta se mu je takoj prikazal, ga ujel in lepo položil na dnu preko kamenja, ne da bi se kaj udaril ali ranil. Ostali bratje pa, ki so slišali njegov krik, so menili, da je mrtev in zaradi visokega padca na ostre čeri ves razbit. Z veliko bridkostjo in jokom so vzeli nosilnico in šli na drugo stran gore, da bi poiskali dele njegovega trupla in jih pokopali. Prišli so že do vznožja gore, ko jih sreča padli brat s svojim hlodom na glavi, pojoč na glas: "Tebe Boga hvalimo!" In bratje so se močno začudili; on pa jim je natanko povedal, kako je padel in kako ga je sveti Frančišek rešil vsake nevarnosti. Tedaj so se vsi bratje, prepevajoč zahvalno pesem, z njim vred vrnili v samostan; in častili so Boga in se zahvaljevali njemu in svetemu Frančišku za čudež, ki ga je storil nad svojim bratom.

Kakor smo že omenili, je sveti Frančišek ta post izvojskoval mnogo vojsk s hudičem. A prejemal je od Boga tudi mnogo tolažb, in ne samo z angelskim obiskovanjem, ampak tudi po gozdnih pticah. Ves ta postni čas ga je namreč vsako noč malo pred zornicami budil sokol, ki je gnezdil tik njegove celice: zapel je in rfrotal s perutmi in ni odletel, dokler ni sveti Frančišek vstal, da bi molil jutranjice. Če pa je bil sveti Frančišek kdaj bolj truden kot sicer ali slaboten

ali bolan, je sokol, kot da bi bil obziren in sočuten človek, zapel bolj pozno. In tako je imel sveti Frančišek nad to uro budilko silno veselje, zakaj velika sokolova skrbnost je odganjala od njega vsako lenobo in ga spodbujala k molitvi; povrh tega je sokol včasih tudi čez dan sedel čisto domače pri njem.

Naposled, kar je pri tem drugem premišljevanju treba še omeniti: sveti Frančišek je zaradi ostrega posta in hudičevih napadov telesno hudo oslabil. In ker je hotel z duhovno hrano duše krepčati tudi svoje telo, je pričel premišljevati brezmejno slavo in radost blaženih v večnem življenju in tako premišljuje prositi Boga, naj bi mu podelil milost, da bi okusil vsaj nekaj onega veselja. V to misel zatopljenemu se naenkrat prikaže v žarki svetlobi angel, ki je imel v eni roki gosli, v drugi pa lok. Ko sveti Frančišek pri tem pogledu ves ostrmi, potegne angel enkrat z lokom po goslih; in tisti hip je tolikšna sladkost melodije opojila dušo svetega Frančiška in ga osvobodila vsake telesne občutnosti, da bi mu, kakor je pozneje pripovedoval

tovarišem, duša zaradi nepremagljive sladkosti skoprnela iz telesa, če bi bil angel še enkrat potegnil z lokom. In to je, kar se tiče drugega premišljevanja.

V hvalo Jezusu Kristusu in ubožcu Frančišku. Amen.

Se nadaljuje.

Posodobljeni prevod Alojzija Resa pregledal in odmeve br. Javierja Garrida prevedel br. Miran Špelič.

Premišljevanje

Zdi se mi, da sem v pobožnosti predan sv. Frančišku, a očitno ne potrebujem takih literarnih vrst. Kako blizu in kako daleč so mi takšne strani!

Kakor Jezus pri zadnji večerji se tudi Frančišek pogovarja s prijatelji in učenci in jih spodbuja k zvestobi evangelijskega klica. Njegova oporoka.

Toda privilegiji, ki jih obljublja svojemu redu, imajo kaj malo opraviti z vero.

Ni težko odkriti med vrsticami, da temno noč, ki jo izkuša Frančišek, povzroča ljubezen, ki se poistoveti s Križanim, in razočaranje nad brati, ki so skrenili od izvirne poklicanosti.

Kakor je Jezus okrepil Petrovo vero v uri preizkušnje, Frančišek podpira Leona. Dejansko imamo ohranjen avtograf te hvalnice. To je čudovito besedilo, ki potrjuje globino Frančiškovega mističnega življenja.

Pomembnost tega lističa pa ni odvisna od njegove čudežne moči.

Še en primer sprave z naravo: skala, ki brani svetnika, prijatelj sokol, ki bdi nad njegovo molitvijo.

Bolj kot telesna levitacija, ki jo besedilo tako poudarja, me gane prizor z goslimi. Ob uri preobrazbe se nebo in zemlja, očiščenje želja in udejanjenje želja poenotijo.

Romanja v Sveto deželo po koroni

Še na začetku letošnjega leta je veljalo v Sveti deželi, da se je zgodilo romarsko preobliko. Tako so romarske hiše pričakovale, da bomo naredili rezervacije že za leto 2021. Napovedovali so, da se bodo romarji zgrinjali kar v milijonskih številkah in da bo gneča velika. Ko je pa slovenska skupina ob 110-letnici Jegličevega romanja letos konec februarja pod vodstvom ljubljanskega nadškofa msgr. Staneta Zoreta še v zadnjih urah pred zaprtjem meja zapuščala Sveto deželo, so omejene napovedi splahnele. Nastopila je zapa mej, ko smo bili romarji v

štirih skupinah že doma. Silen premik v načrtovanjih, ki še ni kazal nikakršne vizije ali smeri, kam se bo vse skupaj premaknilo. Zgodilo se je, da so svetišča zaprli; bogoslužje se je odvijalo znotraj, za zaprtimi vrati. Varuhi svetišč, Frančiškovi sinovi, ki že 800 let varujemo svete kraje, so ostali sami. Tudi pod najhujšim turškim pritiskom se kaj takega ni zgodilo; zgodilo se je, da so morali romarji plačevati davek turškemu sultanu, vendar so vstopili, opravili romarske pobožnosti in potolaženi odšli domov. Tokrat pa je bilo zaprto brez možnosti vstopa. Šele sredi maja letos so se vrata svetišč znova odprla. Mar so romarji že vstopali k bogoslužju, ki se tudi v času zapore ni ustavilo? Romarjev od drugod ni, razen kristjanov domačinov.

Potem so sledile obljube s strani izraelske države, ko naj bi se meje od-

prle brez obvezne 14-dnevne karantene nekako sredi junija. To se ni zgodilo, ker je bila epidemiološka slika neugodna. Smo sredi vročega poletja in država še ne sprejema romarjev iz Evrope (razen nekaj izjem). Kaj sedaj? Največji zmagovalec tega stanja je UPANJE, ki ne umre, ker je božanska krepost, poleg vere in ljubezni. In zgodila se bo jesen, ko se bo to upanje uresničilo.

V mesecu septembru letos, natančneje v nedeljo 13. septembra, bo priletela prva lastovka, tokrat jesenska, ki bo sporočila, da je Sveta dežela živa, da šole delujejo, da kristjani, ki so imeli delo z romarji z vsega sveta, hočejo živeti, za to pa potrebujejo življenjske potrebščine.

Konkretno sporočilo Svetega sedeža za ta september pa je: po vsem svetu naj

kristjani prispevajo svoj dar Sveti deželi namesto običajnega vsakoletnega daru, ki se je dogajal na veliki petek in se letos ni mogel, naj se pa to zgodi letos v nedeljo 13. septembra kot DAR ZA SVETO DEŽELO.

Ko se bo letos to zgodilo, bomo skupno s solidarno gesto lahko pripomogli, da bodo svetišča, šolstvo, biblični institut in Frančiškovi bratje skupaj z vsemi vzhodnimi Cerkvami dobili naš primeren dar za preživetje. In drugo znamenje srečnega upanja je, da se bodo vrata države Izrael in Palestine tudi odprla. K temu nas spodbuja upanje, ki ga vsak dan znova gojimo in nas tudi dviga. Tako se bodo po času pomanjkanja znova zgodili časi radostnih romarskih pesmi: V Jeruzalem gremo veseli ...

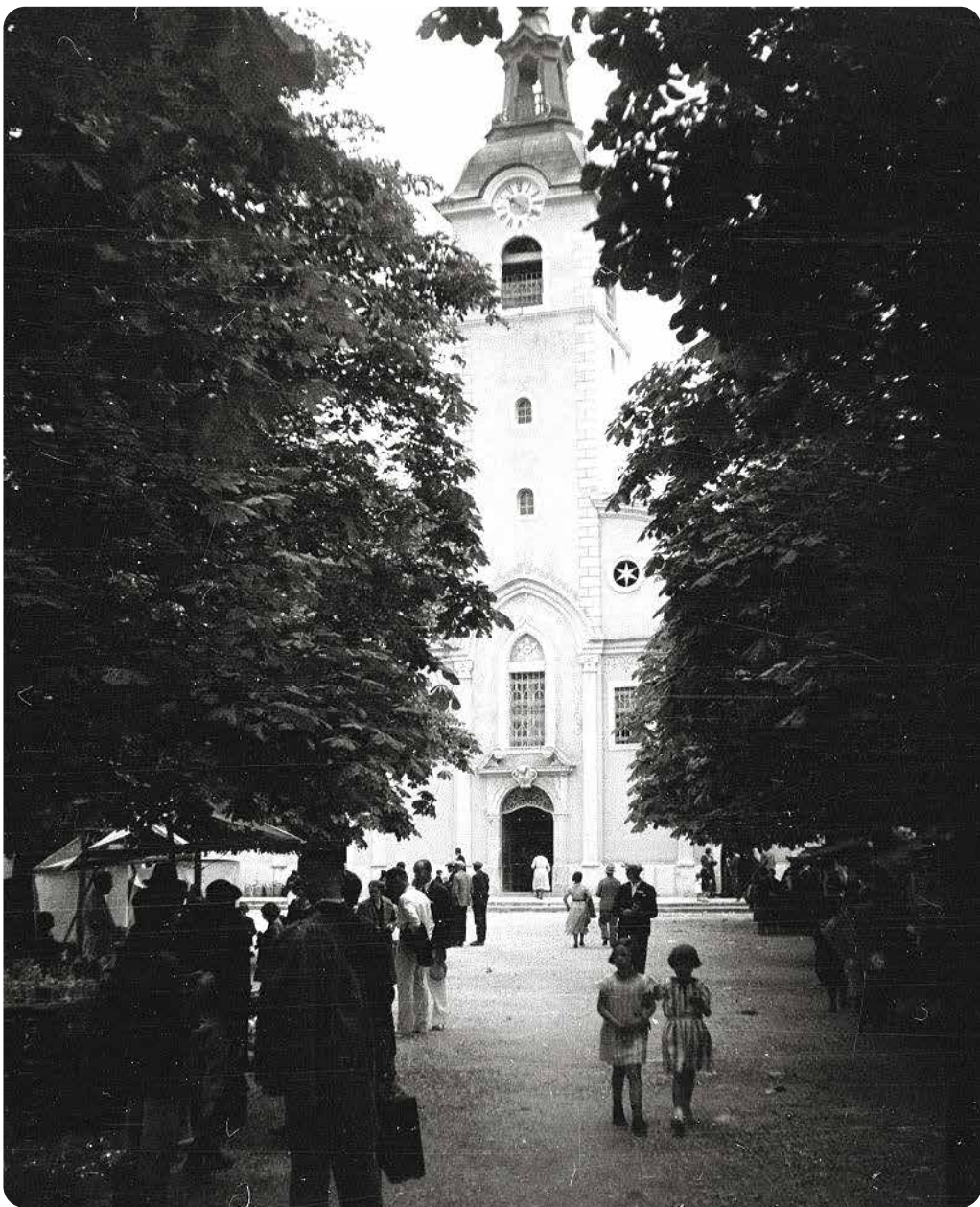
p. Peter Lavrih, komisar za Sveto deželo

Slovensko romanje na Trsat 1991 z brezjansko Marijo na vlaku

V Marijinem mesecu maju 1991, ko je že vse kazalo, da bo Slovenija samostojna in da bo Jugoslavija mrknila, je nastopil zgodovinski čas, da poromamo na Trsat z Marijino podobo, Marijo Pomagaj z Brezij. Ozadje romanja je bilo med drugimi pobožnimi načrti tudi obisk kraja Marijinega begunstva

med 2. svetovno vojno, ko je bila Marija Pomagaj na Trsatu. Takratni rektor svetišča na Trsatu je načrt z vsem navdušenjem sprejel in ga odlično oblikoval.

Posebni vlak je peljal iz Novega mesta preko Ljubljane na Reko in še eno postajo naprej do postaje Pečine. V Ljubljani so Brezjani pod vodstvom p. Cirila Božiča,

takratnega rektorja, na peron pripeljali Marijo Pomagaj in jo namestili v poseben oddelek, kjer so Marijine romarice in romarji med vožnjo opravljali Marijino češčenje. Glede na čas, ki je že naznanjal, da se bo v Jugoslaviji nekaj zgodilo, se je med romarji pojavljal strah. Kaj pa če bodo preprečili vožnjo vlaka na Reko? Strah je bil sicer deloma upravičen, vendar je vožnja potekala v najlepšem redu. Od postajališča Pečine sta takratna bogoslovca p. Igor in p. Simon Peter Berlec v procesiji nosila Marijino podobo po romarskih stopnicah do svetišča na Trsatu.

Prava marijanska pobožnost je potekala na celotnem območju svetišča, saj je vlak pripeljal dobrih 500 romarjev, nekateri bližnji pa so se pridružili s svojim prevozom.

Po dostopnih podatkih je bilo takšno veliko romanje Slovencev na Trsat že

leta 1933. Fotograf Peter Naglič iz Šmarce pri Kamniku, ki je Jegličovo romanje fotografiral v Sveti deželi že leta 1910, je tega leta na binkošti s fotoaparatom zabeležil veliko slovensko romanje na Trsat, ki ga je organiziral romarski odbor *Svete vojske*, protialkoholnega združenja. Poseben vlak je odpeljal z ljubljanskega kolodvora 3. 6. 1933 ob 9.30 uri proti Sušaku. V Zidanem Mostu so mu priključili še vagona iz Maribora, tako da je celotna kompozicija štela 15 vagonov, na katerih je bilo 750 romarjev iz celotne Slovenije. V sklopu romanja so se v nedeljo odpravili še na izlet z ladjo v Omišalj na otoku Krk in se pozno zvečer z vlakom vrnili v domovino.

Romanje letos, 25. julija na Jakobovo, je bilo zaradi koronavirusa v manjši skupini, vendar z gorečnostjo tudi zato,

da premagamo strah, ki se je v nekaterih zasedal, češ da zdaj nikamor ne moremo. To ne drži. Z nekaj korajže, poguma in gorečnosti se da romati. Res so čakalne vrste na meji povezane s čakanjem, vendar ne smemo pozabiti: Božje kraljestvo silo trpi in le silni ga otemajajo!

p. Peter Lavrih

Posnetki Petra Nagliča iz leta 1933

Darovi za Sveto deželo (junij 2020 - julij 2020):

- 5 € Anica Škorjanc
- 10 € Frančiška Kek, Ana Krivec, Justin Kodrič, Maksimilijana Juvan, Albin Debeljak, Magdalena Južnič, Alojz Repas, Neznani darovalec
- 20 € Lidija Grbec, Marija Magdalena Sever
- 30 € Terezija Hočevan, Ana Kordan, Marija Lovrec, Marija Beršnjak
- 40 € Gašper Blažič
- 60 € Vlasta Globevnik, Nika Beravs, Alojzija Vrabič
- 100 € Slavica Kuželj
- 300 € Jožef Zajc
- 865 € Skupaj

Sveta dežela: Izrael in Palestina

od 24. do 31. oktobra 2020, 8 dni
Jeseni, ko je huda vročina že mimo in je puščava čudovita ...

Program:

1. dan, 24.10.: odhod z letališča na Brniku, let do Istanbula in od tam do Tel Aviva. Avtobusni prevoz do hotela v Betlehemu, namestitev za dve noči, večerja.

2. dan, 25.10.: BETLEHEM ~ praznovanje Jezusovega rojstva, obisk votline Božjega rojstva, božična sveta maša, pastirske poljane; popoldne rojstni kraj Janeza Krstnika - Ein Karem, Yad Vashem – muzej holokavsta.

3. dan, 26.10.: Odhod v Galilejo – NAZARET, Gospodovo oznanjenja Mariji, cerkev sv. Jožefa, shodnica (sinagoga), obisk (Pavlove) Cezareje Maritime, Stella Maris, nastanitev v Nazaretu za 2 dni, večerja.

4. dan, 27.10.: GALILEJA - Jezusovo javno delovanje v Galileji: Kana Galilejska - mesto prvega Jezusovega čudeža, Galilejsko jezero, gora Blagrov (tam sveta maša), Kafarnaum - Primat sv. Petra, večerja in noč v Nazaretu.

5. dan, 28.10.: Tabor - gora Gospodovega spremenjenja, odhod v Judejo proti Mrtvem morju - obisk najstarejšega poseljenega mesta na svetu - Jerihe, kraj krščenja ob Jordanu, obisk Qumrana (najdišča svetopisemskih rokopisov), kopanje v Mrtvem morju, BETANIJA - kraj krščenja, nastanitev v Betlehemu za 3 noči, večerja.

6. dan, 29.10.: GOSPODOVO TRPLJENJE: vrt Getsemani, votlina izdajstva, cerkev Marijinega groba, sveta maša, Oljska gora, dvorana zadnje večerje, Galicantu

(Petrova zatajitev), Dominus flevit, cerkev Očenašev, Betfage (cvetna nedelja), povratek v Betlehem in večerja.

7. dan, 30.10.: Znotraj vrat Jeruzalema - Via Dolorosa in križev pot, obisk bazilike Božjega groba - Kalvarija, zid žalovanja, judovski del Jeruzalema, sveta maša, nazaj v Betlehem in večerja.

8. dan, 31.10.: SKLEPNA SLOVESNOST AD COENACULUM – pri zadnji večerji, Sv. Sion, Dormitio, sveta maša; odhod letala z letališča Ben Gurion, pristanek na Brniku.

DUHOVNO VODSTVO: p. Peter Lavrih ofm, CTS

CENA celotnega romanja je 1.120 €, pri udeležbi nad 40 oseb; če je romarjev manj, se cena zviša za 80€.

Letošnji birmanci imajo 10% popusta.

V ceno je vključeno: Letalski prevoz v Tel Aviv in nazaj, avtobusni prevozi v Izraelu, vstopnine za kraje, ki so navedeni v programu, polpenzijska namestitev v 2 ali 3-posteljnih sobah, hrana jutraj in zvečer, nezgodno zavarovanje tujina, vodstvo romanja.

V ceno niso vključene napitnine za šoferje in strežno osebje v hotelih – 30 € na osebo. Doplačilo za enoposteljno sobo – 140 €. Število teh sob je omejeno.

PRIJAVA: prijavite se s spletno prijavnico preko spletne strani Komisariata za Sveto deželo. Po prejemu prijavnice vam pošljemo podatke za plačilo akontacije romanja (470€); prijava je potrjena, ko je poravnana akontacija, navesti je potrebno ime in priimek točno tako, kot je v potnem listu, številko potnega lista ter datum veljavnosti (ob začetku potovanja mora biti veljaven vsaj še 6 mesecev).

PRIJAVE po pošti, telefonu, na spletu ali e-pošti:
DRUŠTVO PRIJATELJEV SVETE DEŽELE V SLOVENIJI
Tržaška 85, 1000 Ljubljana, SLOVENIJA
Telefon: 01 24 44 250, GSM: 041 669 134
www.sveta-dezela.si
komisariat@rkcs.si

Pri prijavi vedno oddajte podatke:

priimek in ime, rojstni datum, naslov,

številka osebnega dokumenta, e-naslov in telefon

Pozabljene spretnosti

Okvir za fotografijo

V času, ko smo vsi navajeni na brskanje po računalniku in ogledovanje fotografij v on-line galerijah, je lahko fotografija v okvirju, ki je ročno izdelan, lepo presenečenje oziroma darilo. Pa tudi sam izdelava ne vzame pretirano veliko časa.

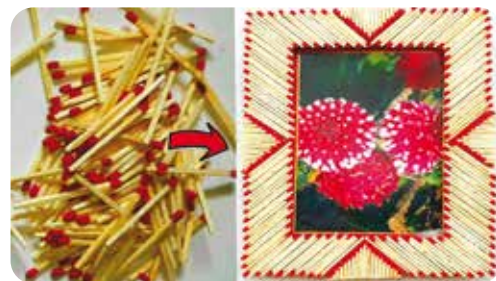
Potrebno je imeti vžigalice – lahko so že prižgane ali pa se poiščejo kakšne bolj luksuzne, ki imajo kapice različnih barv. Zraven potrebujemo še kos lepenke ali tanke iverne plošče za ozadje, lepilo mekol in škarje. In seveda ustrezno fotografijo.

Iz trdega papirja ali iverne plošče pripravimo osnovo. Ta mora biti večja od velikosti fotografije. Oblika pa je odvisna od naše domišljije – lahko je preprosto pravokotnik ali kvadrat, lahko pa tudi trikotnik, krog ali romb, stranice pa so lahko tako ravne kot tudi vijugaste. Fotografijo prilepimo na njeno mesto na osnovi, nato pa začnemo lepiti tudi vžigalice – eno za drugo. Vžigalice so lahko vse s kapicami obrnjene na isto stran, lahko pa se smer spreminja. Iz kapic vžigalic – še posebej če so barvne – lahko oblikujemo različne vzorce v okvir. Prav tako se lahko spreminja tudi velikost vžigalic. Če želimo, lahko vžigalice tudi pobarvamo.

Ko so vse vžigalice nalepljene in se je lepilo posušilo, lahko celoten okvir poškopimo z lakom za lase.

Da bo okvir stal, iz kartona izrežemo 10 cm dolg in približno 4 cm širok trak, ki ga na eni strani obrežemo v konico,

na drugi strani pa približno 1 cm od začetka prepognemo. Slednji prepognjeni del prilepimo na zadnjo stran okvira in tako pripravljeni okvir postavimo na vidno mesto.

Nagradna zlogovna izpolnjevanke

Spomočjo opisov in po abecednem redu razvrščenih zlogov poiščite devet besed in jih vpišite v lik. Ob pravilni rešitvi boste na osenčenih poljih navpično prebrali latinski izraz za brate frančiškane (tri besede).

1. slovenska oblika moškega imena Amadej oziroma Teofil; tudi ime »cerkvenega lista za Slovence«, ki ga je Katoliška bukvarna izdajala v letih 1903–1944,
2. avtomat za plačevanje parkirnine,
3. ime slovenske političarke, poslanke Evropskega parlamenta, članice NSi (Novak, roj. 1959),
4. očala,
5. prhutanje, frfotanje,
6. nepološčena, zelo trdo žgana glina rdečkasto rjave barve,
7. pripadniki družbe apostolskega življenja svetnih duhovnikov in redovnih bratov, ki skrbijo za ljudske in zunanje misijone, duhovne vaje, vzgojo duhovščine ter pomagajo ljudem v stiski,
8. strokovnjak za vedo, ki se ukvarja s pridobivanjem in predelovanjem kovin,
9. več kot 800 let star slikovit grad pred naravnim skalnim obokom v bližini Postojnske jame.

BO – FR – FRA – GO – JA – KI – KO
– KO – LA – LA – LJUB – LJUD – LURG
– MA – MAT – ME – MI – NA – NI –
NJE – OČ – PAR – RA – PRED – RIST
– TA – TA – TE – ZA

Sestavil: Matej Pavlič

1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								

Pravilna rešitev iz prejšnje številke se glasi:
**ČE V DRUŽINI MANJKA LJUBEZEN, MANJKA VESELJE.
PRISTNO VESELJE PA NAM DAJE JEZUS.**

Na uredništvo ste poslali 26 pravih odgovorov.

Hvaležni smo vam za vaše vztrajno sodelovanje.

Tokratni nagrajenci so: 1. nagrada: **Antonija Mikelj**, Zoisova 5, SI-4000 Kranj.

2. nagrada: **Krista Šajn**, Petelinje 120, SI-6257 Pivka.

3. nagrada: **Barbara Sladič**, Slavka Gruma 80, SI-8000 Novo mesto. *Čestitamo!*

Rešitve pošljite na uredništvo Brata Frančiška (Ul. škofa Maksimilijana Držečnika 7, SI-2000 Maribor) do 10. oktobra 2020. Čakajo vas naslednje nagrade:

1. nagrada: Kenan B. Osborne OFM: Frančiškansko intelektualno izročilo;

2. nagrada: Zadnja številka revije Magnificat;

3. nagrada: CD Hvalnice in večernice

Christian Gostečnik OFM NAJGLOBLJI IZZIVI LJUBEZNI

Ljubezen je temeljna gonilna sila človeškega razvoja in obenem najmočnejši nagon, ki ga vsak posameznik na svojski način hoče uresničiti v življenju. Za ljubezen smo pripravljeni in sposobni narediti več kot za katerokoli drugo željo ali potrebo. Zato ustvarjamo odnose, v katerih biva ljubezen, zato ustvarjamo partnerstva in zato ustvarjamo družine. Z gotovostjo lahko torej trdimo, da je družina zares najbolj prilagodljiva izmed vseh človeških institucij, saj je lahko vedno – in tudi je – zibelka in žarišče ljubezni, ki nas vodi skozi življenje. In ko je najtežje, je ljubezen, prežeta z molitvijo, edina sila, ki nas lahko pripelje do razrešitve še tako težkih zapletov.

format 15 × 20,5 cm
trda vezava
obseg 408 strani
cena 20 €

Predstavljeno lahko naročite na naslovu: **Založba Brat Frančišek**
Prešernov trg 4; 1000 Ljubljana; telefon: 01 24 29 314; e-mail: zbf@ofm.si
www.ofm.si/zbf

